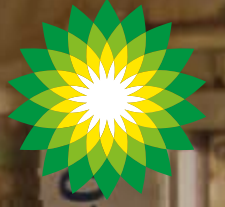

bp

BP Azərbaycanda

Davamlı inkişaf haqqında hesabat 2017

İstehsal etdiyimiz enerji iqtisadi artıma və yoxsulluğun aradan qaldırılmasına xidmət edir. Gələcəkdə istiliyin, işığın və hərəkətin ötürülməsi üsulları dəyişəcək. Biz öz fəaliyyətimizdə təklifin axtarışını deyil, tələbdə baş verən bu cür dəyişiklikləri əsas götürməyi qarşımıza məqsəd qoymuşuq. Biz dünyanın az karbonlu gələcək naminə göstərdiyi səylərə real töhfə veririk.

Etibarlı, əlçatan və davamlı inkişaf naminə.

bp.com/xezer/hesabat

Regional Prezidentimizin giriş sözü

BP-nin 26 il bundan əvvəl ilk dəfə Azərbaycana gəlişindən etibarən bizim məqsədimiz əməyin təhlükəsizliyini və ətraf mühiti prioritetə çevirən, ictimaiyyətin etimadını və hörmətini qazanan, eləcə də bütün maraqlı tərəflər üçün dəyərlər yaradan davamlı bir biznes qurub, onu davam etdirmək olub. Həm bu dövlətə, həm də tərəfdaşlarımıza fayda gətirmək üçün bu ölkənin nəhəng karbohidrogen ehtiyatlarının işlənilməsinə və idarə edilməsinə Azərbaycan hökuməti və xalqı, eləcə də tərəfdaşlarımız BP-yə etibar edib. Bu illər ərzində öz global təcrübəmizdən və qabaqcıl texnologiyalarımızdan istifadə etməklə nefti və qazı Xəzərdən təhlükəsiz və etibarlı şəkildə hasil və ixrac edirik.

Əməyin təhlükəsizliyinə daimi diqqət bizim üçün ən yüksək prioritet olaraq qalır. 2017-ci ildə əməyin təhlükəsizliyi üzrə yaxşı icra göstəricilərimizi davam etdirdik. Ətraf mühitə təsirlərimizin minimum səviyyəyə endirilməsində yaxşı irəliləyiş etmişik. Məsələn, 2017-ci ildə əvvəlki ilə müqayisədə istixana qazlarının emissiyasını 6%, fəaliyyətdə olan obyektlərimizdə məşəldə yandırılan qazları 22%, lay sularının atılmasını isə altı dəfəyə yaxın azaltmışıq. Bütün bunlarla bərabər, hədəfimiz qazalara yol verməmək, insanlara heç bir zərər verməmək, ətraf mühitə heç bir zərər vurmamaqdır – bu isə o deməkdir ki, bizim daim görməli olduğumuz daha çox işimiz var.

2017-ci ildə Azəri-Çıraq-Dərinisulu Günəşli (AÇG) neft yatağından hasilatı sabit şəkildə davam etdirdik. İnvestisiya qoyuluşunu davam etdirmək və bu nəhəng yataqdan maksimum məhsul əldə etmək üçün 2017-ci ildə Azərbaycan hökuməti və tərəfdaşlarımızla AÇG yatağının birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında dəyişdirilmiş və yenidən işlənmiş sazişi imzaladıq. Bu sazişlə AÇG

yatağının işlənməsini 2050-ci ilə qədər uzatdıq.

2017-ci ildə Şahdəniz yatağından qazın Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə bazarlarına etibarlı şəkildə çatdırılması davam etdi. 2017-ci il Şahdəniz 2 və Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin Genişləndirilməsi layihələri üçün də möhtəşəm il oldu. Nəticədə bu layihələr üzrə ilk qaz həcmi əldə etmək üçün işlər başa çatmaq üzrədir və biz ilk qazı 2018-ci ildə bazara çatdırmaq yönündə irəliləyirik.

Qabaqcıl və məsuliyyətli operator olmaq həm də layiqli korporativ vətəndaş və əməliyyatlarımızın qonşuluğundakı icmalarla yaxşı qonşu olmaq deməkdir. Yerli universitetlər, məktəblər və uşaq bağçaları vasitəsilə təhsilə sərmayə qoymağı davam etdirdik, boru kəmərlərimiz boyunca yaşayan icmalar üçün proqramlar vasitəsilə səriştə və bacarıqların artırılmasına və ölkə boyunca sahibkarlığın inkişafına dəstək göstərdik, Azərbaycanın zəngin irsinin təbliğinə və ölkənin idman potensialının inkişafına töhfəmizi verdik.

Gördüyümüz işlərin hamısında təhlükəsizlik, hörmət, mükəmməllik, cəsarət və vahid komanda dəyərlərimizə arxalanırıq. Təhlükəsiz, ətraf mühitə zişansız və iqtisadi cəhətdən sağlam biznes aparmaqla qarşıdakı on illər boyu tərəfdaşlarımızın hamısına əhəmiyyətli mənfəətlər gətirməyə davam edəcəyik. Və mən belə hesab edirəm ki, davamlı inkişaf elə budur.

Qari Counz
BP-nin Azərbaycan, Gürcüstan
və Türkiyə üzrə regional prezidenti

Hesabatımız haqqında

Bu hesabat 31 dekabr 2017-ci ildə bitən təqvim ilini əhatə edir. Bəzi hallarda 2018-ci ildə baş vermiş mühüm hadisələr də hesabata daxil edilib.

Başqa cür göstərməyibsə, mətndə "BP p.l.c." və onun törəmə şirkətləri və filiallarının əməliyyatları və fəaliyyətləri arasında fərq qoyulmur. Xüsusi olaraq göstərilən hallar istisna olmaqla, bu hesabatda "bizə", "biz" və "bizim" sözlərinə edilən istinadlar Azərbaycanda BP şirkətinə edilən istinadlardır.

Əgər hesabatda "BP Azərbaycanda" deyilərək istinad edilirsə, bu o deməkdir ki, yalnız Azərbaycanda olan əməliyyatlarımıza istinad edilir. Əgər biz "BP AGT"yə istinad ediriksə, onda bizim Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədəki fəaliyyətlərimizə istinad edirik. "BP" və "BP qrupu"na edilən konkret istinadlar "BP p.l.c.", onun törəmə şirkətləri və filialları deməkdir.

Dollarla ifadə edilən bütün məbləğlər ABŞ dollarını nəzərdə tutur və digər pul vahidlərindən çevrilibsə, bu məbləğin

ayrılması anına olan məzənnəni əks etdirir. Qaz həcmələri standart kubmetr və ya standart kubfutla verilir.

Bu hesabat hər il Azəri-Çıraq-Dərinisulu Günəşli yatağı üçün birgə əməliyyat şirkətinin əməliyyatçısı və idarəedicisi, həmçinin Ze Bakı-Tbilisi-Ceyhan Payplayn Kompani ("The Baku-Tbilisi-Ceyhan Pipeline Company") şirkətinin idarəedicisi qismində çıxış edən BP Eksploreysn (Kaspiyan Si) Limited ("BP Exploration (Caspian Sea) Limited") ilə Şahdəniz yatağının əməliyyatçısı və Sauf Kokazus Payplayn Kompani ("South Caucasus Pipeline Company") şirkətinin texniki operatoru qismində çıxış edən BP Eksploreysn (Şahdəniz) Limited ("BP Exploration (Shah Deniz) Limited") tərəfindən nəşr edilir. Bu şirkətlərin hər biri bu hesabatın məqsədlərinə uyğun olaraq öz layihələri üzrə müvafiq məlumatları vermişdir.

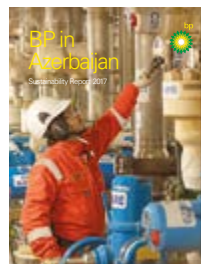
Xəbərdarədicisi bildiriş

BP-nin Azərbaycanda davamlı inkişaf haqqında 2017-ci il üçün hesabatında öncədən söylənmiş, məsələn, çıxarıla bilən həcmələr və ehtiyatlara, əsaslı, əməliyyat xərcləri və digər xərclərə, həmçinin gələcək layihələrə aid müəyyən bəyanatlar ola bilər. Bir sıra amillərdən, o cümlədən tələb və təklifin dəyişməsindən, qiymət və işlərin gedişi məsələlərindən, həmçinin siyasi, hüquqi, maliyyə, kommersiya və sosial şəraitdən asılı olaraq faktiki nəticələr belə bəyanatlardakı göstəricilərdən fərqlənə bilər.

Bu 2018-ci ilin oktyabr ayında nəşr olunmuş 2017-ci il üzrə BP-nin Azərbaycanda Davamlı İnkişaf haqqında hesabatının yenilənmiş nəşridir. Bu nəşr həmin hesabatın daha öncə buraxılmış versiyalarını əvəz edir.

Üz qabığındakı şəkil

BP-nin əməkdaşı Qərbi Azəri dəniz platformasında avadanlığı təftiş edir.

Davamlı İnkişaf haqqında hesabat 2017

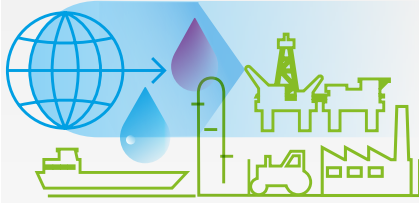
Davamlı inkişafımızın göstəriciləri əlavə məlumatlarla birgə burada:

bp.com/xezer/hesabat

Hesabatın içindəkilər

“BP Azərbaycanda Davamlı İnkişaf haqqında hesabat 2017” bizim 2017-ci təqvim ili ərzində nail olduğumuz istehsalat göstəricilərini, ətraf mühitin mühafizəsi ilə bağlı gördüyümüz işləri və Azərbaycandakı fəaliyyətlərimizin digər sahələrini əhatə edir. Bu bizim davamlı inkişaf haqqında 15-ci hesabatımızdır və əvvəlki hesabatlar barədə aldığımız rəyləri özündə əks etdirir.

Ümumi baxış

Giriş sözü

Xəzər dənizi və regionda əməliyyatlarımız haqda qısa faktlar və xülasə.

Səhifə 4

Əsas istiqamətlər

Əməliyyatlarımız

Bizim məqsədimiz Xəzər regionunda davamlı inkişafa töhfə verməklə əməliyyat və layihələri təhlükəsiz və səmərəli şəkildə həyata keçirməkdir.

Səhifə 6

Əməkdaşlarımız

Bizim Azərbaycandakı uzunmüddətli uğurumuz istedadlı və müxtəlif yönlü əməkdaşlarımızın olmasından asılıdır.

Səhifə 12

Əməyin təhlükəsizliyi

Biz əməliyyatların təhlükəsiz, etibarlı və tələblərə uyğun qaydada davam etdirilməsini diqqət mərkəzində saxlayırıq, əməyin təhlükəsizliyi və əməliyyat risklərinin idarə olunmasını bütün işlərimizdə rəhbər tuturuq.

Səhifə 17

Ətraf mühit

Biz başa düşürük ki, ətraf mühitə təsirlərin idarə olunması neft və qazın məsuliyyətli şəkildə hasil olunması prosesinin mühüm tərkib hissəsidir.

Səhifə 20

Cəmiyyət

Bizim istehsal etdiyimiz enerji iqtisadi inkişafa və milyonlarla insanın həyat keyfiyyətini yaxşılaşdırmağa xidmət edir.

Səhifə 25

Beşillik icra göstəriciləri

Hasilat, əməyin təhlükəsizliyi, ətraf mühit və sosial xərcləri əhatə edən əsas icra göstəricilərimiz.

Səhifə 32

Xəzər dənizi və regionda əməliyyatlarımız

Azərbaycanın karbohidrogen ehtiyatlarının Gürcüstan və Türkiyə vasitəsilə dünya bazarlarına nəql edilməsi ilə Xəzər regionu dünyada neft və qaz hasil edən mühüm ərazilərdən birinə çevrilib.

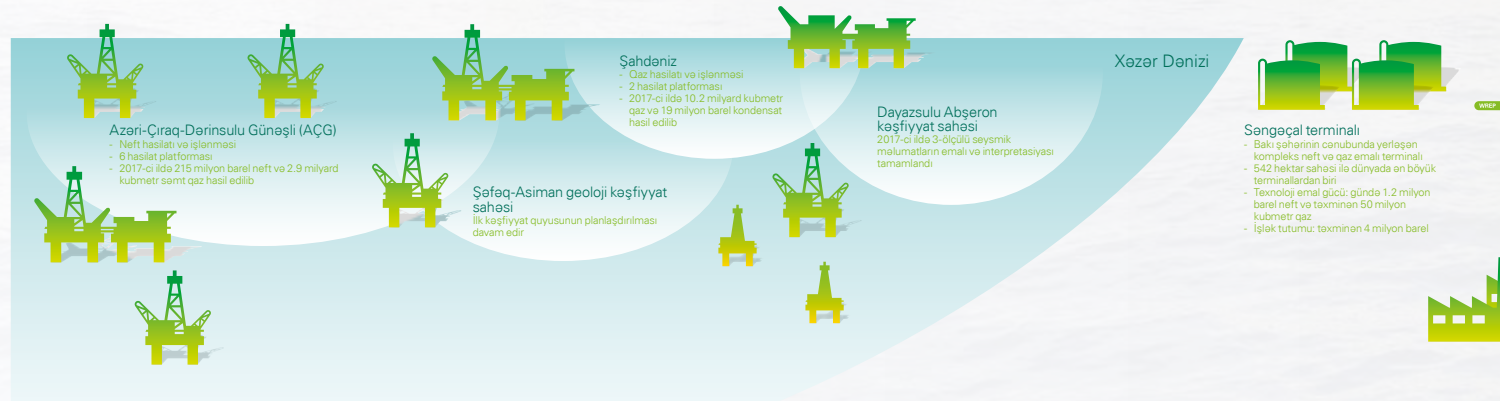
Miqyas

\$69 milyard

dollar 1995-ci ildə əməliyyatların başlamasından bəri AÇG, BTC, Şahdəniz, və CQBK layihələri üçün çəkilmiş əsaslı xərclərdir.

\$78 milyon

dollar Azərbaycanda əməliyyatlarımıza başladıqdan etibarən icma inkişafı və təhsil təşəbbüsləri də daxil olmaqla tərəfdaşlarımızla birlikdə sosial proqramların həyata keçirilməsinə çəkdiyimiz xərcdir.

BP Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədə
Azərbaycanda BP şirkəti Azərbaycan hökuməti ilə bağlanmış bir neçə hasilatın pay bölgüsü sazişi və tranzit əraziyə malik ölkə hökuməti sazişi (TƏMÖHS) əsasında fəaliyyət göstərir. Gürcüstan və Türkiyədə isə ixrac boru kəmərlərini və terminaları əhatə edən TƏMÖHS-lər çərçivəsində fəaliyyət göstərir.

Hüquqi struktur

Azərbaycanda BP-yə aid bir sıra hüquqi şəxslərin nümayəndəlikləri fəaliyyət göstərir və bu da BP-nin 1992-ci ildə Bakıda ilk ofisini açmasından etibarən ölkədə və regionda keçirdiyi inkişafı əks etdirir. Əsas hüquqi şəxs BP Eksplorəyşn (Kaspiyan Si) Limited ("BP Exploration (Caspian Sea) Limited") şirkətidir.

Hüquqi ünvan

BP Eksplorəyşn (Kaspiyan Si) Limited şirkətinin Azərbaycandakı ofisinin qeydiyyatdan keçirilməsi ünvanı: Neftçilər prospekti 153, Nəsimi rayonu, Bakı şəhəri, AZ1010, Azərbaycan.
Telefon: +994 (0)12 599 3000.
Faks: +994 (0)12 599 3665.

3.3 milyard

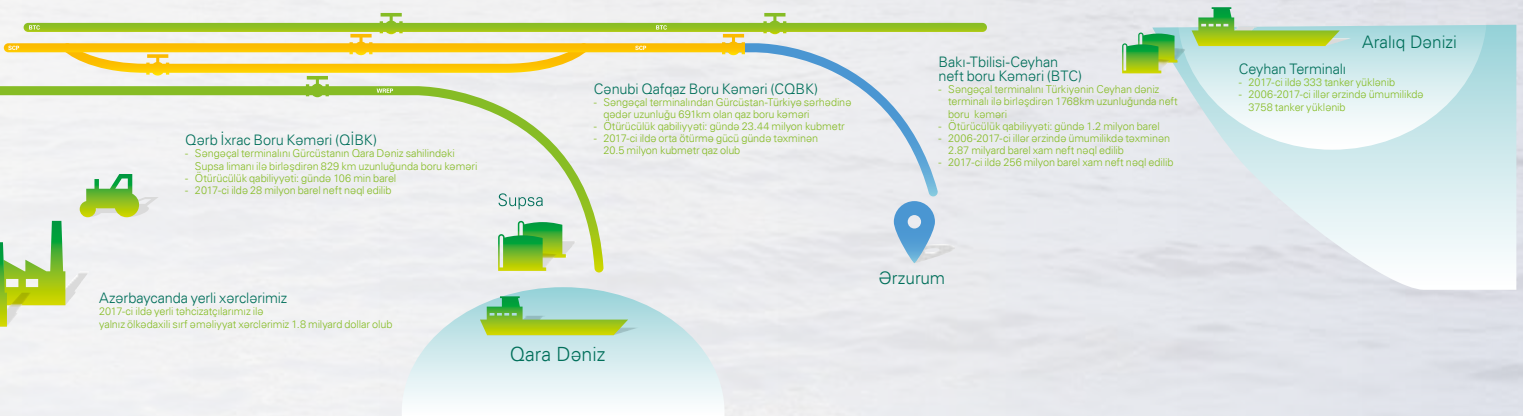
barel neft 1997-ci ildə ilk neft hasilatından başlayaraq 2017-ci ilin sonunadək AÇG-dən hasil olunub.

89 milyard

kubmetr qaz 2006-cı ildə ilk qaz hasilatından başlayaraq 2017-ci ilin sonunadək Şahdəniz yatağından hasil olunub.

9

qazma qurğusu, o cümlədən 2 səyyar qazma qurğusu hazırda dənizdəki əməliyyatlarımıza cəlb edilib.

Əməkdaşlar

2017-ci ilin sonunda Azərbaycanda BP tərəfindən daimi işə götürülmüş əməkdaşların sayı 2949 nəfər idi ki, bunların 2659-u Azərbaycan vətəndaşları idi.

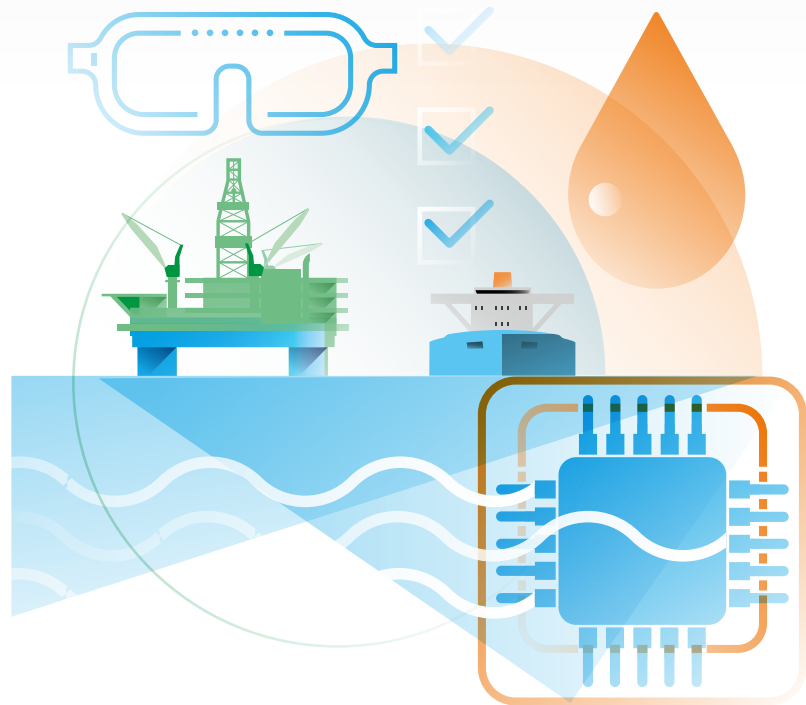

Əməliyyatlarımız

Bizim məqsədımız Xəzər regionunda davamlı inkişafa töhfə verməklə əməliyyat və layihələri təhlükəsiz və səmərəli şəkildə həyata keçirməkdir.

Biz nə edirik

Təhlükəsiz və etibarlı əməliyyatlar **7**

Təhlükəsiz və etibarlı əməliyyatlar

BP dənizdə Azərbaycanın iri neft və qaz yataqlarının əməliyyatçısıdır. Quruda biz dünyanın ən böyük kompleks neft və qaz emalı terminallarından birini, həmçinin onu region və dünya bazarları ilə birləşdirən boru kəmərlərini idarə edirik.

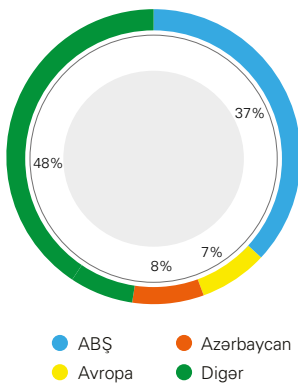
Azəri-Çıraq-Dərinsulu Günəşli

AÇG yatağının əməliyyatçısı BP şirkətidir. Bu, Xəzər hövzəsinin Azərbaycan sektorunda ən iri neft yatağıdır və Bakıdan təxminən 100 km şərqdə yerləşir. AÇG sərt dəniz dibi relyefinə, o cümlədən yağanlara və pəlçiq vulkanlarına malik olan geoloji baxımdan mürəkkəb yataqdır.

İşçimiz 2005-ci ilin dekabr ayından fəaliyyət göstərən və AÇG yatağının qərb hissəsində neft hasil edən Qərbi Azəri platformasında əməyin təhlükəsizliyi üzrə vaxtaşırı yoxlama aparır.

BP-nin törəmə şirkətlərinin dünyanın müxtəlif yerlərində maye karbohidrogen hasilatındakı xalis payı (%)

Ümumilikdə gündə cəmi 943 min barel xam neft və 82 min barel təbii qaz mayesi, şirkətlərin iştirak payı istisna olmaqla. "Diger"ə Kanada, Cənubi Amerika, Afrika, Asiya (Azərbaycan istisna olmaqla) və Avstraliya daxildir.

Azəri-Çıraq-Dərinsulu Günəşli (neft hasilatı)

Platforma	Hasilatın başlanma tarixi	Ölçü vahidi	Hasilat başlanandan 2016-cı ilin sonunadək	2016	2017
Çıraq	Noyabr 1997	milyon barel	685.8	19.7	18.5
		milyon ton	92.7	2.7	2.5
Mərkəzi Azəri	Fevral 2005	milyon barel	781.9	52.7	50.0
		milyon ton	105.7	7.1	6.8
Qərbi Azəri	Dekabr 2005	milyon barel	709.9	41.8	45.2
		milyon ton	96.0	5.6	6.1
Şərqi Azəri	Noyabr 2006	milyon barel	404.9	26.3	29.9
		milyon ton	54.7	3.6	4.0
Dərinsulu Günəşli	Aprel 2008	milyon barel	397.1	46.1	42.8
		milyon ton	53.9	6.2	5.8
Qərbi Çıraq	Yanvar 2014	milyon barel	102.1	43.9	28.3
		milyon ton	13.8	5.9	3.8
Cəmi		milyon barel	3081.6	230.5	214.6
		milyon ton	416.7	31.1	29.0

Bu yataqda hasilat 1997-ci ilin noyabr ayında Çıraq hissəsindən başlayıb. AÇG-də indi səkkiz dəniz platforması: Mərkəzi, Qərbi və Şərqi Azəri, Dərinsulu Günəşli və Qərbi Çıraqda altı hasilat platforması, eləcə də iki texnoloji emal, qaz kompressoru, suurma və yaşayış təyinatlı platforma fəaliyyət göstərir.

2017-ci ilin sonunda AÇG-də ümumilikdə 115 neft hasilatı quyusu, eləcə də 54 suurma və qazurma quyusu istismar olunurdu. İl ərzində 17 neft hasilatı, eləcə də 3 suurma quyusu tamamlandı istismara verildi.

2017-ci ildə BP təhlükəsiz və etibarlı sabit hasilatı davam etdirdi. AÇG yataqlarından bütün il üzrə gündəlik hasilat 588.000 barel oldu (ümumilikdə 215 milyon barel və ya 29 milyon ton)

Həmçinin Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinə (SOCAR) gündə təxminən 7,9 milyon kubmetr AÇG səmt qazı təmin etdik ki, bu da il üzrə ümumilikdə 2,9 milyard kubmetrə bərabərdir.

2017-ci ildə AÇG fəaliyyətləri üzrə əməliyyat xərclərinə təxminən 456 milyon dollar, əsaslı xərclərə isə 1,176 milyard dollar vəsait sərf etdik.

2017-ci il sentyabr ayının 14-də Azərbaycan hökuməti və Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) beynəlxalq tərəfdaşlarla birlikdə AÇG yatağının birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında dəyişdirilmiş və yenidən işlənmiş sazişi imzaladı. Bu sazişlə AÇG yatağının işlənməsi 2049-cu ilin sonuna qədər uzadıldı. Növbəti 32 il müddətində AÇG-yə 40 milyard dollardan artıq sərmayə qoyulması potensialı var.

Dəyişdirilmiş və yenidən işlənmiş saziş 2017-ci il oktyabr ayının 31-də Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi tərəfindən ratifikasiya olundu.

Dəyişdirilmiş və yenidən işlənmiş AÇG hasilatın pay bölgüsü sazişinə əsasən, BP operator kimi qalır.

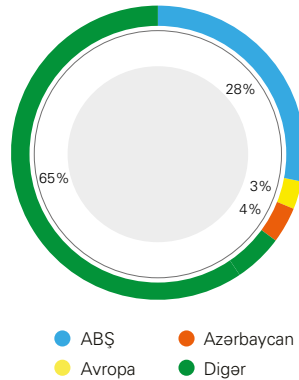
Şahdəniz

Şahdəniz (ŞD) qaz yatağı 1999-cu ildə kəşf edilib. Yataq sahilədən dənizə doğru 70 km məsafədə, suyun dərinliyinin 50-600 metr arasında dəyişdiyi bir ərazidə yerləşir. Onun məhsuldar layının qalınlığı 1000 metrdən artıq, uzunluğu isə 22 kilometrdir. Geoloji baxımdan

2017-ci ildə BP-nin törəmə şirkətlərinin dünyanın müxtəlif yerlərində maye karbohidrogen hasilatı (min barel)

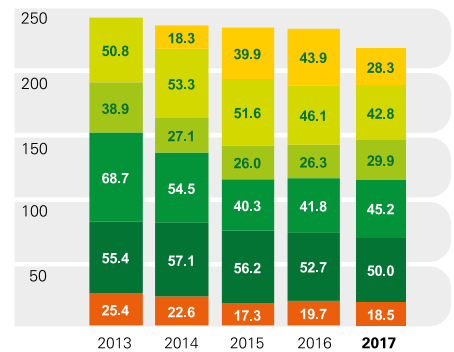
2017	Neft	Təbii qaz
ABŞ	426	1,659
Avropa	86	182
Azərbaycan	90	232
Digər	547	3,815

BP-nin törəmə şirkətlərinin dünyanın müxtəlif yerlərində təbii qaz hasilatındakı xalis payı (%)

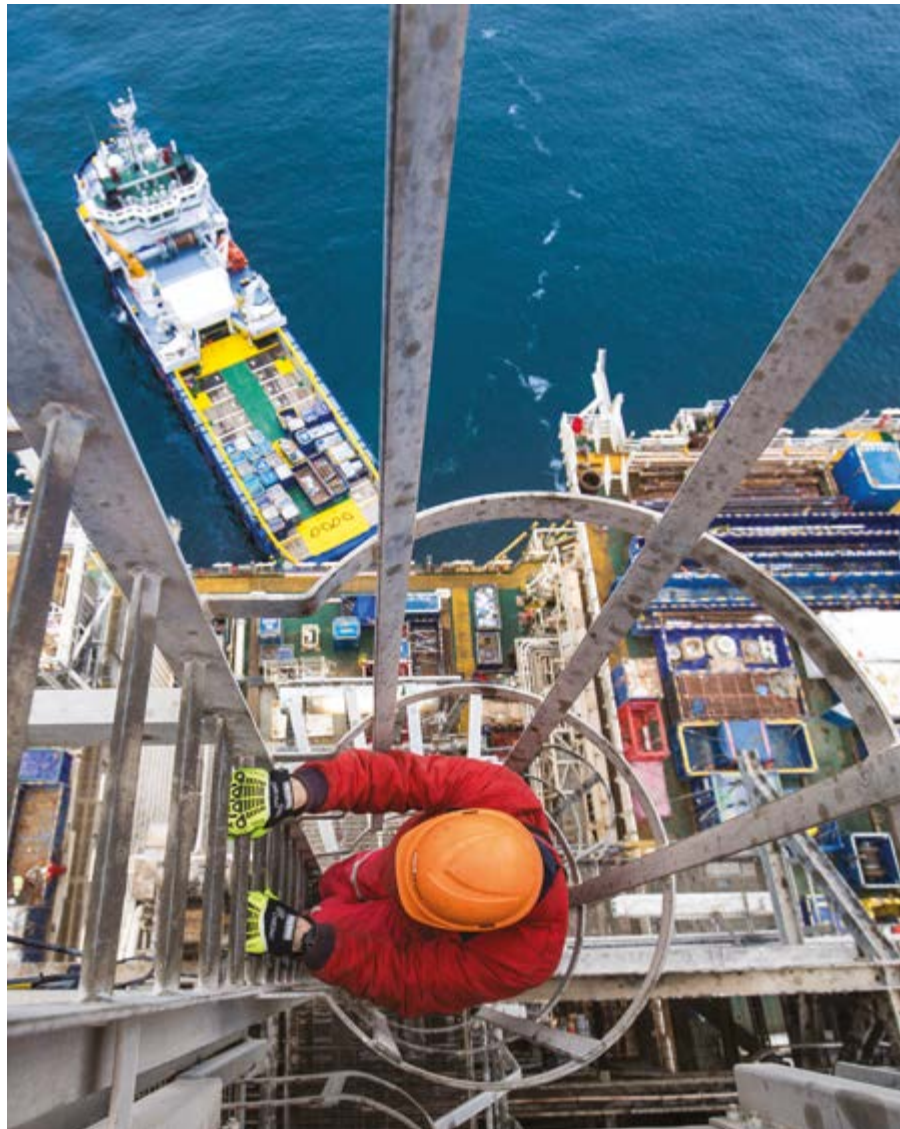

Ümumilikdə gündə 5 302 milyon kubfut qaz, şirkətlərin iştirak payı istisna olmaqla. "Digər" ə Kanada, Cənubi Amerika, Afrika, Asiya (Azərbaycan istisna olmaqla) və Avstraliya daxildir.

Azəri-Çıraq-Dərinsulu Günəşlidən (AÇG) neft hasilatı, 2013-2017 (milyon barel)

● Çıraq ● Mərkəzi Azəri ● Qərbi Azəri
● Şərqi Azəri ● Dərinsulu Günəşli ● Qərbi Çıraq

mürəkkəb olan ŞD çox yüksək təzyiqlə və çoxsaylı məhsuldar lay horizontlarına malikdir.

2017-ci ildə ŞD yatağından qazın Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə bazarlarına etibarlı şəkildə çatdırılması davam edib. 2017-ci il ərzində yataqdan təxminən 10,2 milyard kubmetr qaz və 2,4 milyon ton (təxminən 19 milyon barel) kondensat hasil edilib.

Şahdənizin mövcud olan obyektlərinin hazırkı gündəlik hasilat gücü 30 milyon standart kubmetr və ya təxminən ildə 10,9 milyard kubfut qazdır.

2017-ci ildə ŞD əməliyyat xərclərinə təxminən 451 milyon, əsaslı xərclərə isə 2,88 milyard dollar vəsait xərclənib, əsaslı xərclərin əksər hissəsi Şahdəniz Mərhələ 2 layihəsi ilə əlaqədar olub.

2017-ci ildə mövcud Şahdəniz platformasında SDA10 quyusu tamamlanaraq istismara verildi. SDA11 quyusunun qazma əməliyyatları da bərpə edilib və 2018-ci ildə davam etdiriləcək.

Üç ŞD quyusu barel ekvivalenti ilə gündəlik ümumi neft debitinə görə BP-nin dünya üzrə operatoru olduğu ən məhsuldar hasilat quyuları arasında ilk yerləri tutmaqda davam edir.

Şahdəniz Mərhələ 2

Şahdəniz Mərhələ 2 (ŞD2) Azərbaycandan Türkiyəyə və Avropaya qaz çatdıracaq nəhəng bir layihədir. Bu layihə yeni Cənub Qaz Dəhlizi açmaqla Avropa bazarlarının qaz təchizatını və enerji təhlükəsizliyini gücləndirəcək. ŞD2 dünyanın ən böyük qaz işlənməsi layihələrindən biridir.

Bu layihə nəhəng Şahdəniz yatağından hasil ediləcək illik 16 milyard kubmetr qazın təxminən 3500 km uzunluğunda boru kəməri vasitəsilə Gürcüstan, Türkiyə, Yunanistan, Bolqarıstan və İtaliyaya ixracını təmin edəcək. Layihənin mühəndis-texniki, təchizat-tədarük və tikinti işlərinin ümumilikdə 99%-dən çox hissəsi tamamlanıb və işlər Şahdəniz Mərhələ 2 layihəsindən ilk qazın 2018-ci ildə əldə edilməsi planına uyğun irəliləyir. Avropaya ilk təchizat isə 2020-ci ilə gözlənilir.

2017-ci il Şahdəniz 2 və Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin Genişləndirilməsi (CQBKG) layihəsi üçün böyük uğurlar ili olmuşdur. Hər iki layihə qazın dəyər zənciri üzrə tikinti, istismar sınaqları və təhvilvermə sahəsində mühüm nailiyyətlər əldə etdi, bu prosesdə 45 milyon adam-saatdan artıq iş yerinə yetirildi. Bu layihələr ilk qazın çıxarılmasına 2018-ci ildə nail olmaq üçün istismarvermə mərhələsindədir.

Sentyabrın 6-da Xəzər dənizi üçün ilk olan yeni "Xankəndi" gəmisi istifadəyə verildi. Bu müasir gəmi məxsusi olaraq nəhəng Şahdəniz Mərhələ 2 layihəsinin bir hissəsi olaraq Xəzərdə nəhəng sualtı hasilat sistemini quraşdırmaq üçün layihələndirilmiş və inşa edilmişdir. Dəyəri 378 milyon dollar olan yeni gəminin Bakıda keçirilmiş rəsmi təqdimatı

Şahdəniz qaz və kondensat hasilatı

	Hasilatın başlanma tarixi	Ölçü vahidi	Hasilat başlanandan 2017-ci ilin sonunadək	2016	2017
Qaz	Noyabr 2006	milyard kubmetr	88.5	10.7	10.2
		milyard kubfut milyon barel neft ekvivalenti	3,126.9 539.0	377.0 65.0	359.0 61.9
Kondensat	Noyabr 2007	milyon barel milyon ton	175.7 22.0	20.1 2.5	19.0 2.4

Yerli işçimiz Dərinsulu Günəşli platformasında avadanlığı sınaqdan keçirir.

mərəsimində Zati-aliləri cənab Prezident İlham Əliyev iştirak etdi. "Xankəndi" gəmisi sualtı quraşdırma və tikinti işlərinin yerinə yetirilməsi üçün Şahdəniz yatağına yola salınıb.

2017-ci il ərzində hər iki Şahdəniz 2 platformasının üst tikililərinin inşası başa çatdırıldı. Üst tikilililər təhlükəsiz şəkildə dənizə yola salındı və dənizdə quraşdırıldı, istismaravermə işləri isə 2018-ci ildə davam etdiriləcək.

Səngəçal terminalının genişləndirilməsi ərazisində tikinti işləri də 2017-ci ildə başa çatdırıldı. Şahdəniz 2 obyektlərində istismaravermə işləri tamamlanana qədər yeni qurğu sistemi 2018-ci ildə əməliyyata başlamaq üçün hazır olacaq və Şahdəniz 2 layihəsinə aid əlavə qaz həcmələrini qəbul və texnoloji emal edə biləcək.

Şimal cinahda hasilat sisteminin "Xankəndi" vasitəsilə quraşdırılması və Səngəçal terminalına qədər magistral sualtı boru kəmərlərinin çəkilməsi ilə quyular, sualtı infrastruktur, Şahdəniz 2 ("Bravo") platforması və Səngəçal terminalı ilk dəfə olaraq öz aralarında birləşmiş olacaqdır.

Layihə işlərinin qızgın dövründə Azərbaycanda bütün əsas müqavilələr üzrə tikinti işlərinə 24000 nəfərdən çox insan cəlb olunmuşdu ki, onların da 80%-dən çoxu Azərbaycan vətəndaşları idi.

ŞD2 layihəsinin və Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin (CQBK) genişləndirilməsinin ümumi xərclərinin 28 milyard dollar olacağı təxmin edilir.

Şahdəniz 2 layihəsinin hasilata başlaması və hasilatı ardıcıl şəkildə artırması üçün 2017-ci ilin sonuna qədər dənizdə "İstiqlal" qazma qurğusu və "Maersk" geoloji kəşfiyyat qurğusu ilə 14 quyu qazıldı, Şimal cinahda dörd, Qərb cinahda isə üç quyu tamamlandı. Davamlı sabit hasilat dövrünə qədər hasilatın artırılmasını təmin etmək üçün qazma əməliyyatları davam etdiriləcək.

Şahdəniz Bravo platforması müvəffəqiyyətlə dənizdə öz yerinə quraşdırıldı.

Səngəçal terminalı

Neftin və qazın Azəri-Çıraq-Dərişulu Günəşli (AÇG) və Şahdənizdən sualtı boru kəmərləri ilə Səngəçal terminalına nəqli davam etdi. Terminalın gündəlik texnoloji emal gücü hazırda 1,2 milyon barel neft və təxminən 30 milyon standart kubmetr Şahdəniz qazı təşkil edir. AÇG səmt qazı da daxil olmaqla qaz üzrə ümumi texnoloji emal və ixrac gücü gündəlik 50 milyon standart kubmetrdir.

Qaz CQBK ilə və terminalın qaz emal qurğularını "Azəriqaz"ın milli qazpaylama şəbəkəsinə birləşdirən SOCAR-ın qaz kəməri ilə ixrac edilir.

2017-ci ildə Səngəçal terminalından üçüncü tərəflərə aid həcmələr də daxil olmaqla 283

milyon bareldən artıq neft ixrac edildi. Bunun 253 milyon bareldən artıq hissəsi Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) boru kəməri, 28 milyon bareldən çoxu Qərb İxrac Boru Kəməri (QİBK) və 2 milyon bareldən çox hissəsi kondensat ixrac xətti ilə ixrac edilib.

2017-ci il ərzində terminaldan hər gün orta hesabla 27,5 milyon standart kub metr (təxminən 972 milyon standart kubfut) qaz nəql edilib.

Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru kəməri

Uzunluğu 1768 km olan BTC boru kəməri 2006-cı ilin iyun ayında istismara verilib. O vaxtdan 2017-ci ilin sonuna qədər BTC ilə təxminən 2,87 milyard barel (təxminən 383 milyon ton) xam neft daşınaraq 3758 tankərə yüklənib və dünya bazarlarına yola salınıb.

Hazırda BTC-nin gündəlik ötürücülük qabiliyyəti 1,2 milyon bareldir. 2017-ci ildə bu boru kəməri ilə təxminən 256 milyon barel (təxminən 34 milyon ton) xam neft ixrac edilərək Türkiyənin Ceyhan limanında 333 tankərə yüklənib.

BTC boru kəməri hazırda, əsasən, Azərbaycandan AÇG-də hasil edilən nefti və Şahdənizdə hasil olunan kondensatı nəql edir. Bundan əlavə, Türkmənistandan və Qazaxıstandan gələn xam neft də daxil olmaqla, bu boru kəməri vasitəsilə digər həcmələr də nəql olunmağa davam edir.

Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (CQBK)

Uzunluğu 691 km olan Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (CQBK) 2006-cı ilin sonlarından istismar olunur, Şahdəniz qazını Azərbaycana, Gürcüstana və Türkiyəyə çatdırır. 2017-ci il

ərzində kəmərin gündəlik ötürücülük gücü 20,5 milyon kubmetr qaz olub.

CQBK-nin iki operatoru var: BP texniki operator kimi CQBK obyektlərinin tikintisinə və əməliyyatlarına cavabdehdir, SOCAR isə kommersiya operatoru kimi kəmərin kommersiya əməliyyatlarına cavabdehdir.

CQBK-nin genişləndirilməsi layihəsi

2017-ci il ərzində CQBK-nin genişləndirilməsi (CQBKG) layihəsi üzrə Azərbaycan və Gürcüstanda boru kəməri marşrutu boyunca işlər uğurla davam etdi və ilin sonunda ilk qaz həcmilərini qəbul etmək üçün ümumi işlərin 99 faizi başa çatdırıldı. Buraya, əsasən, Azərbaycanda və Gürcüstanda magistral xəttin tikinti işlərinin tamamlanması daxil idi.

Boru kəmərinin Azərbaycan hissəsində ilin sonunda əsas diqqət birləşmə yerləri və hidrosınaq işləri də daxil olmaqla tamamlama fəaliyyətlərinə yönəldilmişdir.

Gürcüstan ərazisində karbohidrogenlər təhlükəsiz şəkildə Gürcüstan-Türkiyə sərhədindəki ölçmə stansiyasına (81-ci Sahə), boru kəmərinin Gürcüstan çıxışına və 1-ci kompressor stansiyasına (CSG1) uğurla daxil edildi. 81-ci Sahə tam gücü ilə işlədildi və Cənub Qaz Dəhlizi daxilində əməliyyatlara hazır olduğu elan edilmiş ilk obyekt oldu. Bundan sonra isə diqqət əməliyyatlara hazır olmaq üçün CSG1-in təhlükəsiz şəkildə işə salınmasının başa çatdırılması və Gürcüstandakı ikinci kompressor stansiyasının (CSG2) tikinti və istismarvermə işlərinin tamamlanmasına yönəldildi.

Qərb İxrac Boru Kəməri

Azəri-Çıraq-Günəşli yataqlarının əməliyyatçısı kimi BP Qərb İxrac Boru Kəməri (QİBK) də idarə edir. Uzunluğu 829 km olan bu kəmərin nefti Xəzər hövzəsindən Səngəçal terminalı vasitəsilə Gürcüstanın Qara dəniz sahillərində yerləşən Supsa terminalına nəql edir.

2017-ci ildə bu boru kəməri vasitəsilə Səngəçal terminalından 28 milyon barel neft nəql edilib.

1997-ci ildən bəri BP və onun tərəfdaşları boru kəmərinə əsaslı təmir işləri həyata keçirib.

2017-ci ilin ortalarında QİBK-nin hissə-hissə dəyişdirilməsi layihəsinə başladıq. Layihənin məqsədi Gürcüstanda torpaq sürüşməsi ərazilərindən boru xəttinin yan keçməsi üçün təxminən 13,6 kilometrlik hissədəki boruları yeniləri ilə əvəz etmək idi. Bu layihəyə iki çay kəsişməsindəki boruların dəyişdirilməsi də daxil idi. Tikinti işlərinin 2019-cu ildə başa çatdırılması planlaşdırılıb. Layihənin tikinti işlərinə 2017-ci ildə təxminən 500 adam cəlb edildi.

Marşrutun yeniləndiyi üç yeni hissədə və iki yeni çay kəsişməsində tikinti işlərinin təxminən 55%-i tamamlanıb. Bütün hissələr üçün tikinti dəhlizinin hazırlanması və boruların

Cənubi Qafqaz boru kəməri genişləndirilməsi layihəsi: kəmərin Azərbaycan hissəsində tikinti fəaliyyətləri müvəffəqiyyətlə davam edildi.

qaynaqlanması 85% başa çatdırılıb. Bu layihədə 750 nəfərdən artıq adam işləyir.

Geoloji kəşfiyyat

BP SOCAR-la Abşeron yarımadası ətrafındakı dayazsulu ərazidə (AYDH) potensial perspektiv strukturun birgə kəşfiyyatı və işlənilməsi üzrə yeni bir geoloji kəşfiyyat müqaviləsi imzalanıb. Müqavilə ərazisi yarımada cənubunda dənizin 40 metrədek dərinliyində yerləşir. Kollektorun potensial dərinliyi 3000-5000 metrdir.

2016-cı ilin may ayında başlamış 3-ölçülü seysmik tədqiqat proqramı 1300 kvadrat kilometr ərazidə 3-ölçülü məlumatları

toplamaqla 2016-cı ilin dekabr ayında təhlükəsiz şəkildə başa çatdırıldı. Tədqiqat proqramında BP-yə məxsus qabaqcıl Müstəqil Sinxron Mənbələr (İSSNTM) texnologiyasından istifadə olundu. 3-ölçülü məlumatların emalı və interpretasiyası 2017-ci ilin dördüncü rübündə tamamlanıb.

SOCAR-la Perspektivlik haqqında Bildiriş imzalanmaqla BP-nin Abşeron yarımadasının dayazsulu hissəsində 3 perspektiv ərazidə kəşfiyyat quyuları qazmaq öhdəliyi müəyyən edilib.

2017-ci ildə həmçinin Şəfəq-Asiman blokunda ilk geoloji kəşfiyyat quyusu üzrə planımızı da davam etdirdik.

Əməkdaşlarımız

Bizim Azərbaycandakı uzunmüddətli uğurumuz istedadlı və müxtəlif yönlü əməkdaşlarımızın olmasından asılıdır.

Biz nə edirik

İşçi heyətimizin idarə edilməsi	13
Əməkdaşlarla əlaqə və ünsiyyət	14
Öyrənmə və inkişaf	15
Davranış kodeksimiz	16

İşçi heyətimizin idarə edilməsi

Məqsədimiz işçi heyətimizin istedadlarını inkişaf etdirmək, güclü cəhətlərimizi və bacarıqlarımızı daha da artırmaq üçün ən yaxşılara işə cəlb etməkdir.

BP-nin icra göstəriciləri yüksək səriştəli, özmkar və istedadlı işçi qüvvəsindən asılıdır. Əməliyyatları təhlükəsiz və etibarlı şəkildə yerinə yetirmələri üçün işçilərimizə ehtiyacları olan səriştələri aşılayırıq. Bizim fərdi müxtəlifliklərə hörmətlə yanaşmaq və bütün əməkdaşlarımıza bərabər fürsət və imkanlar yaratmaq öhdəliyimiz var.

Sərt bazar şərtlərinin davam etdiyi 2017-ci ildə səmərəliliyi artırmaq və xərcləri daha yaxşı idarə etməklə rəqabət qabiliyyətimizi yüksəltmək üçün yollar axtarmağa davam etdik. Buraya təşkilat strukturunun mürəkkəbliyinin aradan qaldırılması daxil idi və nəticədə bir sıra yerli və xarici vətəndaşlar ixtisara salındı. BP-nin Azərbaycandakı işçilərinin ümumi sayı 2017-ci il ərzində 118 nəfər azaldılaraq ilin sonunda 3103 nəfərə endirildi (2016-cı ildə 3221 nəfər). Bu rəqəmə 2949 daimi işçi də daxildir ki, onların 2659 nəfəri Azərbaycan vətəndaşlarıdır. Daha 32 nəfər Azərbaycan vətəndaşı xarici ölkələrdə təyinatda olub.

Milli işçi qüvvəsinin inkişafı

Azərbaycanda güclü milli işçi qüvvəsi yetişdirmək əsas prioritetlərimizdən biri olaraq qalır. İş təcrübəsi az olan və ya heç olmayan gənclərin təliminə sərməyə qoyur, yeni istedadları cəlb edir və bütün karyera səviyyələrində işçilərimizə geniş çeşiddə inkişaf və karyera imkanları təklif edirik.

2017-ci ilin sonuna BP-nin ixtisaslı işçi heyətində ölkə vətəndaşlarının nisbəti 86% idi, əvvəlki ildə isə bu göstərici 87% olmuşdu. Yalnız daimi işçiləri nəzərə alsaq, göstərici 90%-dir ki, bu da 2016-cı ilə müqayisədə artım təşkil edir.

BP-nin Azərbaycanda yüksək vəzifə tutan yerli işçilərinin sayı 2017-ci ildə 343 nəfərə çatdı. Bu, yerli ofisdə çalışan yüksək vəzifəli işçilərin 60%-i və əvvəlki ilə müqayisədə 2%-ə yaxın artım deməkdir. Onların təxminən 19%-i qadınlardır ki, əksəriyyəti quru və dəniz əməliyyatlarında, insan resursları və maliyyə sahələrində çalışır. İl ərzində yüksək vəzifəli daha 25 Azərbaycan vətəndaşı başqa ölkələrdə təyinatda idi.

BP-nin Azərbaycanda işləyən orta vəzifəli işçilərinin 94%-i ölkə vətəndaşları idi. Bundan əlavə, orta vəzifəli ölkə vətəndaşlarından 13

İki neft mühəndisi BP-nin Xəzər Mərkəzi ofisində işi müzakirə edir.

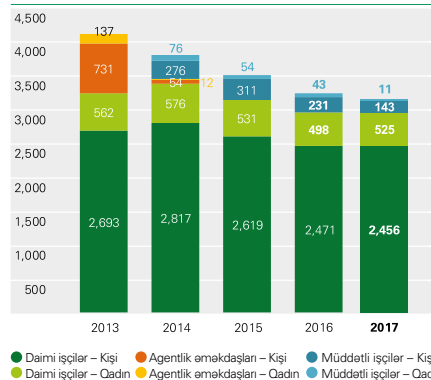
nəfəri 2017-ci il ərzində xaricdə təyinatda oldu.

Beşillik milliləşdirmə planı

BP Azərbaycan şirkətinin milli işçi qüvvəsinin nisbətini artırılması ilə bağlı kadrların milliləşdirilməsi üzrə beşillik planı var, bu planın hədəfi 2018-ci ilin sonunda milli işçi qüvvəsinin nisbətini 90%-ə qaldırmaqdır. Plan həm daimi, həm də müddətli müqavilə əsasında işləyən ixtisaslı işçiləri, eləcə də BP-nin Azərbaycanda həyata keçirdiyi layihələrə birbaşa BP tərəfindən cəlb edilmiş daimi işçi qüvvəsini əhatə edir.

2013-cü ilin noyabrında BP Azərbaycan və SOCAR şirkətləri arasında razılaşdırılmış bu plan həm ümumi, həm də funksional səviyyədə 2014-cü ildən 2018-ci ilədək hər il üzrə milliləşdirmə hədəflərini müəyyənləşdirir.

BP-nin Azərbaycanda işçiləri və agentlik müqaviləsi əsasında işləyən əməkdaşları

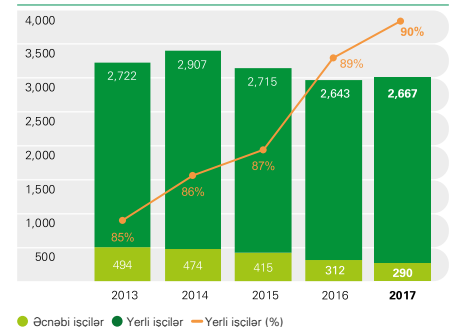

Sənəd həmçinin xarici vətəndaşların tutduqları hazırkı və gələcək vəzifələr üzrə milliləşdirmə grafikinə də əhatə edir.

Bizim həmçinin SOCAR-la işgötürmə sahəsində əməkdaşlığa dair anlaşma memorandumumuz var. Milliləşdirmə strategiyasının tərkib hissəsi olaraq BP mütəxəssisləri Bakı Ali Neft Məktəbinin tələbələri üçün 20-dən artıq proqramdankənar sessiya və digər təhsilə yardım tədbirləri keçirib.

BP Azərbaycanda öz milliləşdirmə planlarını hazırlayıb həyata keçirmələri üçün podratçıların dəstəkləməyə davam edir. Bu işlərə təcrübə mübadiləsi, icra göstəricilərinin hazırlanmasına kömək etmək və onların tətbiqinə nəzarət etmək daxildir.

BP-nin Azərbaycandakı ixtisaslı daimi işçi heyəti

Əcnəbi işçi qüvvəsi

İşçi heyətimizi milliləşdirmək öhdəliyimizlə yanaşı, inanırıq ki, Azərbaycandan olan işçilərin xaricdə, əcnəbilərin də Azərbaycanda məqbul nisbətdə beynəlxalq təyinatı inkişaf üçün faydalıdır. 2017-ci il ərzində 43 yerli əməkdaşımız BP-nin Azərbaycandan kənardakı obyektlərində əcnəbi mütəxəssis kimi işləyib. Onların təxminən üçdən biri quru və dəniz əməliyyatları üzrə ixtisaslaşıb.

2017-ci ilin sonunda BP-nin Azərbaycanda işləyən 290 əcnəbi əməkdaşı vardı. Onların üçdə ikisi Birləşmiş Krallıqdan, təxminən dördüdə biri isə ABŞ-dən idi. Qalanları Avstraliya, Braziliya, Kanada, Misir, Gürcüstan, Hindistan, İndoneziya, Meksika, Trinidad və Tobago, eləcə də Türkiyədən idi. 2017-ci il dekabrın sonuna ölkəyə 46 yeni əcnəbi işçi gəldi, 68-i isə ölkəni tərk etdi və faktiki azalma 22 nəfər oldu.

İşgötürmə

BP-nin məqsədi əməkdaşların bir-birinə hörmət və ləyaqətlə yanaşdığı və öz potensiallarını tam açmağa bildikləri pozitiv bir iş mühiti yaratmaq və saxlamaqdır. Bu məqsədə nail olmaq üçün düzgün adamların düzgün işə seçilməsi əsas şərtədir. Bizim əməkdaşların işə götürülməsində və işdə irəli çəkilməsində hər kəsə qabiliyyətinə görə imkan yaratmaq öhdəliyimiz var.

2017-ci ildə hər il keçirdiyimiz yay təcrübəsi keçən tələbələrin işə qəbulu proqramı çərçivəsində təqribən 755 ərizə qəbul etdik. Sonda 40-a yaxın tələbə yay təcrübəçisi işə götürüldü.

BP-nin Azərbaycanda xüsusi açılan bütün iş elanları bp.com/caspian ünvanında verilir. 2017-ci ildə iş elanlarımızla bağlı 5000-dən çox ərizə aldıq, 21 nəfər yerli işçini xüsusi səriştə tələb edən işlərə götürdük.

BP-nin yüksək rütbəli rəhbərliyi müntəzəm olaraq öz təcrübələrini işçilərlə bölüşür.

Əməkdaşlarla ünsiyyət və münasibətlər

Texniklərin forumu

BP-nin texniklər üçün forumu ön cəbhədə – hasilat platformalarında, terminallarda və boru kəmərləri boyunca işləyən texniklərlə mühüm əlaqə vasitəsi olmaqda davam edir. Biz texniklərin təliminə və inkişafına sərmayə qoyur və işçilərin bu qrupu ilə ən yüksək rütbəli rəhbərliyin müntəzəm görüşlərinin əhəmiyyətini başa düşürük. Bu görüşlərdə onlar rəy və təkliflərini verə, təcrübələrini bölüşsə və onları narahat edən istənilən məsələni qaldıra bilərlər.

Bu forumlar ilk dəfə 2008-ci ildə təşkil olunub və

İndiyə qədər təqribən 740 nəfərin iştirakı ilə 24 forum keçirilib. 2017-ci ildə 70-ə yaxın texnikin iştirakı ilə iki forum keçirdik.

İşçiləri dinləmək üçün nahar yeməkləri

Bu nahar yeməkləri regional rəhbər qrupumuzun üzvləri ilə müxtəlif sahələrdə işləyən işçiləri qeyri-rəsmi nahar və bizneslə əlaqəli mövzuları açıq müzakirə etmək üçün bir araya gətirir. Bu naharlar işçilərə öz narahatlıqlarını bölüşməyə, suallarını verməyə və rəhbərlikdən birbaşa cavab almağa fürsət yaradır, rəhbərliyə isə təşkilatın müxtəlif təbəqələrinin fikirlərini dinləməyə imkan verir. 2017-ci ildə 170-dən artıq əməkdaşın iştirakı ilə doqquz belə nahar təşkil edildi.

Kredit almağa dəstək proqramı

Şirkətdə ən azı üç il işləyən bütün Azərbaycan vətəndaşlarının kredit almağa dəstək proqramımızdan yararlanmaq hüququ var. Proqram çərçivəsində əməkdaşlar ev, yaxud mənzil almaq və ya təmir etmək, ev tikdirmək, eləcə də 18 yaşına çatmamış övladlarının təhsili

üçün kreditlərin ödənişində yardım almaq imtiyazı əldə edirlər.

2017-ci il ərzində 300-dən artıq əməkdaşımız bu proqram üzrə kredit almaq üçün ərizə verdi, bununla da 2012-ci ildə proqramın başlanmasından etibarən iştirakçıların ümumi sayı 2400-ü keçdi. Ümumilikdə, proqram üzrə verilən kreditlərin məbləği 52 milyon dollardan çox olub.

Digər fəaliyyətlər

BP Azərbaycan şirkətində üst-üstə 10, 15 və ya 20 il işləyən əməkdaşlarımız yubiley münasibətilə uzunmüddətli xidmətə görə mükafatlandırılır. Mükafatlar ümumi yığıncaqlarda yüksək rütbəli rəhbərlik tərəfindən təqdim edilir. 2008-ci ildən indiyədək bu yolla 1860 işçinin fəaliyyəti qiymətləndirilib.

Öyrənmə və inkişaf

2017-ci ildə əməyin təhlükəsizliyi, texniki, idarəetmə və biznes davranışları üzrə regionda geniş çeşidli təlimlər təşkil etdik. Yerli komandamız tərəfindən ümumilikdə 8000-dən artıq iştirakçısı olan 991 təlim sessiyası keçirildi. Bu sessiyaların təxminən 90%-i Azərbaycanda keçirildi.

Davamlı peşə təlimi

Yerli əməkdaşlarımıza öz ixtisas sahələri üzrə əlavə dərəcə və ya sertifikatlar almaqda kömək etmək məqsədilə maliyyə yardımı göstərməyə davam etdik. 2017-ci ildə ümumilikdə 52 əməkdaşımız bu proqram çərçivəsində yardım aldı. Onlardan bəziləri yeni qəbul edilənlər, digərləri isə əvvəlki illərdə aldıkları təhsillərini davam etdirənlər idi.

Rəhbərliyin inkişafı

İşçilərimizə rəhbərliyin inkişafı proqramlarını təklif etməyə davam etdik. Bu proqramlara ön cəbhə işçiləri və yüksək rütbəli liderlər üçün Rəhbərliyə Keçid təklifi ilə bərabər əməliyyatlar, quyular və layihələr təşkilatlarının ön cəbhə liderlərinə Ön Cəbhə Liderinə Supervayzer təklifi də daxil idi. 2017-ci ildə təxminən 500 əməkdaşımız bu imkanlardan yararlandı.

BP-nin əməkdaşları ən son texnologiyalardan istifadə edərək təlim vasitəsilə öz bacarıqlarını genişləndirir.

BP əməkdaşına Layihələri İdarəetmə Məktəbi və SOCAR nümayəndələri tərəfindən magistr sertifikatı təqdim olunur.

Quyuya Nəzarət Sertifikasiyası

Xəzər Mərkəzindəki quyuya nəzarət simulyatorunda quyuya nəzarət sertifikatı təlimini şirkət daxilində keçirməyə davam etdik.

"Çəllenc" proqramı

Bizim global "Çəllenc" ("Sınaq") proqramımız Azərbaycanda 2003-cü ildən fəaliyyətdədir. Onun məqsədi məzunların illik işə götürülməsi proqramı vasitəsilə seçilmiş və sənayedə cüzi ilkin təcrübəsi olan istedadlı məzunları inkişaf etdirməkdir. "Çəllenc" adlandırılan iştirakçılar üçillik proqram ərzində, adətən, iki-üç fərqli vəzifə yerinə yətilirlər.

2017-ci ildə "çəllenc" kimi 27 nəfəri işə götürdük və ilin sonunda Azərbaycanda "çəllencələrin" ümumi sayı 88 nəfər idi.

Digər proqramlar

Öz işçi heyətimizə və onların uyğun ailə üzvlərinə dil təlimi təklifimizi davam etdirdik. 2017-ci ilin sonuna qədər 70 nəfər ingilis dili dərslərinə gedirdi. Azərbaycan dilini seçənlər isə 80 nəfərə yaxın idi. Bundan əlavə, ecnəbi əməkdaşlara Azərbaycanın tarixi, mədəniyyəti və adət-ənənələri barədə söhbətlər təklif edilir.

Davranış kodeksimiz

Bizim davranış kodeksimiz biznesin düzgün qaydada aparılmasına yol göstərən bələdçimizdir. Bu – hamımızın mütləq oxumalı və əməl etməli olduğumuz təlimatdır. BP-də işi düzgün yerinə yetirməyimizə əminlikdən mühüm heç nə ola bilməz – başqa heç bir şey bizi buna əməl etməməkdən daha çox riskə məruz qoya bilməz. Davranış kodeksimiz dəyərlərimizi gündəlik işimizdə həyata keçirməkdə bizə kömək etmək üçün ən əhəmiyyətli prinsipləri və gözləntiləri müəyyənləşdirir. Bu bizi çətin seçimlərlə üz-üzə qalanda düzgün qərar qəbul edə bilmək üçün doğru mühakimələrə əsaslanmağa təşviq edir.

Dəyər və davranışlarımız

Təhlükəsizlik

Hörmət

Mükəmməllik

Cəsəret

Bir komanda

Dəyər və davranışlarımız vasitəsilə biz BP-ni gələcəkdə daha təhlükəsiz, daha etibarlı və əhəmiyyətli bir şirkətə çevirmək üçün möhkəm təməl qoyuruq. Dəyər və davranışlarımız kodeksimizin təməlini təşkil edir. Bunlar BP-nin öz nüfuzunu qoruyub saxlamasını və bir şirkət olaraq bizim nailiyyət qazanmağımızı təmin etmək üçün hər birimizin necə hərəkət etməli olduğumuzu müəyyənləşdirir. Öz qərarlarımızı verərkən dəyər və davranışlardan istifadə edilməsi hamımıza aiddir.

Etik normalar və qaydalara uyğunluq üzrə təlim və əlaqələr

Biz təlimatçıların rəhbərliyi ilə davranış kodeksi, rüşvətخورluğa və korrupsiyaya qarşı mübarizə, çirkli pulların yuyulmasına qarşı mübarizə, rəqabət/inhisaçılıqla mübarizə və beynəlxalq ticarət qaydaları sahələrində etik normalar və qaydalara uyğunluq üzrə seminarlar keçirməyə davam edirik. Həmçinin bu sahələrdə elektron təlim modulları da təmin edirik. 2017-ci ildə Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədə təlimatçıların rəhbərliyi ilə təşkil etdiyimiz etik normalara və qaydalara uyğunluq/ məarifləndirmə üzrə 55 təlim sessiyasında BP işçiləri və podratçıların əməkdaşları daxil olmaqla ümumilikdə 405 nəfər iştirak etdi, daha 1146 nəfər BP işçisi isə e-təlim modulu üzrə kursu başa vurdu. 3742 nəfər davranış kodeksi barədə biliklərin yenilənməsi üzrə icbari elektron təlim kursumuzda iştirak etdi.

Etik davranış və qaydalara uyğunluq qrupunun üzvlərindən təlimat və məsləhət almaq

BP-nin Etik Davranış və qaydalara uyğunluq qrupu əməkdaşımızla birlikdə Davranış kodeksimizi müzakirə edir.

mümkündür, eləcə də potensial pozuntu hallarına dair narahatlıqların bildirilməsi üçün bir neçə kanal mövcuddur. Təlim sessiyalarında sözünü azad şəkildə deməyin əhəmiyyəti və xoş niyyətlə məlumat verənlərə qarşı qisas alınmasına BP-nin sıfır dözümlülük siyasəti vurğulandı. Bizim məqsədimiz elə bir mühit yaratmaqdır ki, əməkdaşlarımız və podratçılarımız qeyri-etik, təhlükəli və potensial ziyan vura biləcək davranışlar barədə narahatlıqlarını rahat və təhlükəsiz şəkildə ifadə edə bilsinlər.

Pozuntuların köklü şəkildə həllini təmin etmək üçün təşkilatla işimizi davam etdiririk. Pozuntu hallarına qarşı sərt intizam tədbirləri görməyə çalışmaq yanaşı biz həm də etik davranış sahəsində menecerlərin nümunəvi olmasını dəstəkləyirik və etik davranışlar nümayiş etdirən əməkdaşlarımızın fəaliyyətini təqdir edirik.

Biz həmçinin öz təchizatçılarımızla etik davranış və qaydalara uyğunluq məsələləri üzrə iş aparırıq ki, gözlədiyimiz düzgünlük mədəniyyətinə əməl etməkdə, eləcə də BP-yə aid əməliyyatlarda baş verən hər hansı etik pozuntu barədə məlumat vermələri üçün onları dəstəkləyək. Düzgün işləmək inam yaradır və bu regionda həyata keçirdiyimiz biznesin mühüm hissəsini təşkil edir. İsgüzar tərəfdaşlarımızla gözləntilərimiz barədə açıq danışımağa çalışırıq, müvafiq olduqda müqavilə öhdəliklərini razılaşıdırırıq və hesab etdikdə ki, onlar gözləntilərimizi və ya müqavilə öhdəliklərini doğrultmurlar, müvafiq tədbirlər görürük.

2017-ci ildə 50-dən artıq təchizatçı şirkətin yüksək vəzifəli rəhbərləri üçün etik davranış və qaydalara uyğunluq üzrə təlim sessiyaları aparmışıq. Biz "Təchizatçılarda gözləntilərimiz" adlı slayd dəsti hazırlamış, öz tərəfdaşlarımıza çatdırmışıq və onlardan xahiş etmişik ki, həmin məsajlarımıza gözləntilərimizdə yaysınlar. Əməkdaşların etik normalar və qaydalara uyğunluq məsələləri ilə bağlı məlumatlandırılması məqsədilə Azərbaycanda, Gürcüstanda və Türkiyədə rüblük bülletenlər buraxmağa davam edirik, burada heçiq çatışmazlıqlar, eləcə də həm pozuntular, həm də müsbət davranışlar barədə nümunələr verilir.

Sözünü azad şəkildə demək mədəniyyəti

Əməkdaşlar və podratçılar arasında açıq danışmağı təşviq etmək etik davranış və qaydalara uyğunluq strategiyamız üçün həlledici əhəmiyyət daşımaqda davam edir və bizim hamımızın bu sahədə rolumuz vardır. Potensial pozuntuya qarşı öz narazılığımızı bildirmək hamımız üçün mühümdür, bunun kimi təkmilləşdirmə imkanları barədə danışmaq, müxtəlif baxışları və ya hətta yeni ideyanı bölüşmək də əhəmiyyətlidir. Açıq danışmaq biznesin uğuru üçün həlledici əhəmiyyət daşıyır, proses və əməliyyatlarımızı təkmilləşdirməyə imkan yaradır.

Əməkdaşları, podratçıları və digər üçüncü tərəfləri davranış kodeksimizə əməl olunmaması ilə bağlı narahatlıqları və ya sadəcə, hər hansı vəziyyətlə bağlı şübhələri varsa, sözlərini açıq deməyə təşviq edirik.

Qisasçılığa qarşı BP-nin sıfır dözümlülük prinsipinin dəstəklənməsi kodeksimiz çərçivəsində rəhbər işçilərin cavabdehlikləri üçün həlledici əhəmiyyət daşıyır. Sözünü azad demək lazım gəldikdə çox vaxt işçilərimizin ən böyük qorxusu bunun əks nəticələri ilə bağlı olur. Biz cavab tədbirləri görməkdə cəld olmalı, narahatlıqlara cavab verilməsini və onların aradan qaldırılmasını təmin etməliyik.

BP-nin "OpenTalk" (açıq söhbət) global yardım xətti həm əməkdaşların, həm də üçüncü tərəflərin narahatlıq doğuran məsələləri qaldırması üçün məxfi vasitədir. Müstəqil bir şirkət tərəfindən idarə olunan bu yardım xətti həftənin hər günü, gündüz və gecə istənilən vaxt işləyir və 75-dən artıq dildə zəngləri qəbul edir. "OpenTalk" vasitəsilə qaldırılan məsələlər qiymətləndirilmənin aparılması və müvafiq olduqda, tədbirlərin görülməsi üçün təqdim edilir. 2017-ci ildə Azərbaycanda, Gürcüstanda və Türkiyədə baş vermiş hadisələrə bağlı "OpenTalk" yardım xəttinə 55 müraciət olunub.

Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədə normalara əməl etməmə ilə bağlı araşdırmalar nəticəsində 2017-ci il ərzində intizam tədbiri ilə nəticələnən 18 hadisə məlum oldu.

Əməyin təhlükəsizliyi

Biz əməliyyatların təhlükəsiz, etibarlı və tələblərə uyğun qaydada davam etdirilməsini diqqət mərkəzində saxlarıq, əməyin təhlükəsizliyi və əməliyyat risklərinin idarə olunmasını bütün işlərimizdə rəhbər tuturuq.

Biz nə edirik

Əməyin təhlükəsizliyinin idarə edilməsi

18

Əməyin təhlükəsizliyinin idarə edilməsi

Təhlükəsiz və sağlam iş mühitinin yaradılması uğurumuzun təməlini təşkil edir. İstər sahələrimizdə işləyən əməkdaşlarımızın, istərsə də əməliyyatlarımızın qonşuluğundakı icmalarda yaşayan insanların təhlükəsizliyini təmin etmək öhdəliyimiz var.

Operatorumuz Şahdəniz platformasında qazma fəaliyyətini icra edir.

Əməliyyatların idarə edilməsi sistemi

Bizim əməliyyatların idarə edilməsi sistemimiz

(ƏİES) əməliyyat fəaliyyətlərimizdə riskləri idarə etməyə və iş icrasını təkmilləşdirməyə kömək etmək üçün hazırlanmış qrup miqyaslı konsepsiyadır. ƏİES sağlamlıq, əməyin təhlükəsizliyi, təhlükəsizlik və ətraf mühit, korporativ məsuliyyət və əməliyyatların etibarlılığı, eləcə də texniki xidmət, podratçılarla əlaqələr və təşkilatdaxili təlimlər kimi əlaqədar məsələlərə dair BP-nin tələblərini ümumi idarəetmə sistemində birləşdirir. Bu sistem təftiş, yoxlama, sərişlərin inkişaf etdirilməsi, biznesin davamlılığı və böhran hallarına qarşı cavab tədbirlərinin planlaşdırılması kimi fəaliyyətlərin əsas risklərini idarə edən qayda və prinsipləri müəyyənləşdirir.

Biz BP-nin prioritetlərini və ya dəyişkən kənar tənzimləyici normaları əhatə etmək üçün vaxtaşırı olaraq ƏİES çərçivəsində qrupumuzun

tələblərini nəzərdən keçirir və təkmilləşdiririk. ƏİES-nin tətbiqində hər hansı dəyişiklik – yerli tənzimləyici normalara və ya şərtlərə əməl etmək məqsədilə – idarəetmə prosesinə aid edilir. ƏİES həmçinin bizə əməliyyat fəaliyyətlərimizin keyfiyyətini yaxşılaşdırmaqda da kömək edir. ƏİES ilə əhatə olunan bütün biznes sahələri hər il iş icrasının təkmilləşdirilməsi dövrünü həyata keçirir və ƏİES çərçivəsinin müvafiq tələblərinə riayət olunması ilə bağlı qiymətləndirmə aparır.

Əməyin təhlükəsizliyi üzrə göstəricilər

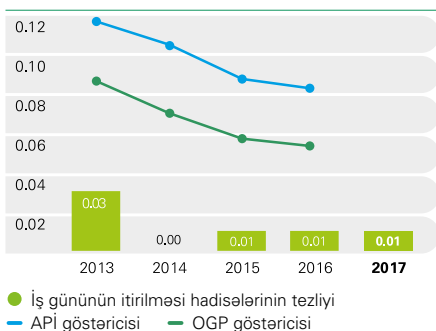
Əməliyyatların təhlükəsizliyinin təkmilləşdirilməsi

Biz ili texnoloji təhlükəsizlik üzrə ciddi hadisə olmadan başa vurduq. 2017-ci ildə ümumilikdə sağlamlıq, əməyin təhlükəsizliyi, təhlükəsizlik və ətraf mühit ilə bağlı qəza və təhlükəli hallar kimi beş yüksək potensiallı hadisə baş verdi. Bunlardan üçü dəniz obyektlərində oldu. Hadisələrin hamısı araşdırılıb, təcrübədən

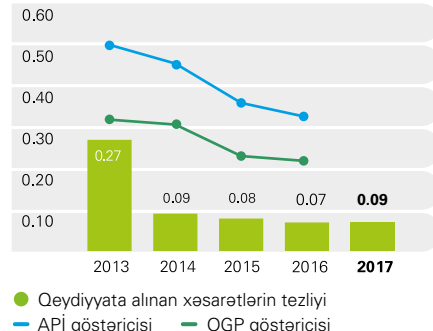
çıxarılmış dərslər barədə hesabat hazırlanıb və paylaşılıb. Biz öz dəniz və midstrim əməliyyatlarımızda SƏTƏM məlumatlarının verilməsi mədəniyyətini təkmilləşdirməkdə davam etmişik. Mövzular erkən xəbərdarlıq əlamətlərinin aşkarlanmasına yardım etmək üçün şəffaf məlumatlandırma yaradılmasını və obyektlərimizdə ciddi qəzaların baş verməsinin qarşısını almaq üçün qabaqçılıq tədbirlərin hazırlanmasını əhatə edir. 2017-ci ildə öz gündəlik işlərimizə əməliyyat intizamının tətbiqinə davam etdik.

2017-ci ildə podratçılar üçün əməyin təhlükəsizliyi üzrə illik forum keçirdik. Forumun məqsədi əməliyyatlarımızda qəzasız mühit yaratmaq söylərimizi davam etdirmək idi. Bu nəticəyə gəldi ki, belə mühitin yaradılmasına BP rəhbərlərini və podratçılarımızı vahid komanda daxilində işləmək üçün bir araya gətirmək, həmçinin müştərəklər təlimlər təşkil etmək vasitəsilə nail oluna bilər. Tədbir yüksək vəzifəli rəhbərlərin dəyərli töhfələri ilə interaktiv müzakirə formasında keçirildi.

İş gününün itirilməsi hadisələrinin tezliyi (işlənmiş hər 200000 saat üzrə)

Qeydiyyatda alınan xəsarətlərin tezliyi (işlənmiş hər 200000 saat üzrə)

Heyət daşıma səbəti - qabaqçılıq əməyin təhlükəsizliyi xüsusiyyətlərinə malik heyət daşıyıcı cihazdır ki, işçilərimizin gemidən platformaya keçirmək məqsədilə istifadə olunur.

Nəqliyyat vasitələrinin təhlükəsiz idarə edilməsi

2017-ci ildə nəqliyyat vasitələrindən istifadə əvvəlki il ilə müqayisədə 18.5% azaldı, və il ərzində 28 milyon kilometrden artıq məsafə qət edildi.

Mexaniki bütövlüyün idarə edilməsi

2017-ci ildə mexaniki bütövlüyün idarə edilməsinin tərkib hissəsi olaraq quru və dəniz obyektlərimizdə təftişlər aparıldı. Bura Səngəçal terminalı və ixrac əməliyyatları üzrə avadanlıq və boru kəmərlərinin təzyiç sisteminin 3652 təftişi, konstruksiyaların, dayaqqların və beton özüllərin 286 təftişi, dəniz konstruksiyalarının 487 təftişi, eləcə də Çıraç, Dərinsulu Günəşli və Qərbi Çıraç platformalarının dayaq bloklarının məsafədən idarə olunan sualtı aparatla təftişləri daxildir. Regionda ilk dəfə platforma dayaqqlarının kənar təftişi üçün maqnit skanerlərdən istifadə edən təftiş texnologiyasını tətbiq etdik. Həmçinin, planlaşdırıldığı kimi, yeddi platformamızın hamısında korroziyanın idarə edilməsi və konstruksiyaya texniki xidmət proqramlarımızı həyata keçirdik ki, buraya 7900 m² göyertənin rənglənməsi və dənizdə 600 m² boru işləri daxil idi.

Bundan əlavə, Azərbaycanda və Gürcüstanda 315 kilometrden artıq uzunluqda boru kəmərlərinin təftişini tamamladıq, 500 kilometr katod mühafizəsi araşdırmaları apardıq.

Biz maye axını, qurğunun və infrastrukturun bütövlüyünü, eləcə də ixrac məhsullarının keyfiyyətini təmin etmək üçün regionda 11000 tondan artıq kimyəvi maddə işlətdik, dənizə 5100 ton kimyəvi maddə daşındı və ondan qəza baş vermədən istifadə edildi.

BP işçiləri Səngəçal Terminalının Genişləndirmə sahəsində əməyin təhlükəsizliyi yoxlamalarını həyata keçirir.

BP Azərbaycan şirkətinin əməyin təhlükəsizliyi göstəriciləri

	2017
Ölüm halları	0
İş gününün itirilməsi hadisələrinin tezliyi	0.01
Qeydiyyatda alınan xəsarətlərin tezliyi	0.09
İşlənmiş saatlar (milyon)	43.74
Yol-nəqliyyat Qəzalarının Ümumi Səviyyəsi	1.1
Qət edilmiş kilometr (milyon)	28.15

İşçimiz Cənub Qafqaz Boru kəmərinin tikinti işləri üçün boru hissəsini cilalayır.

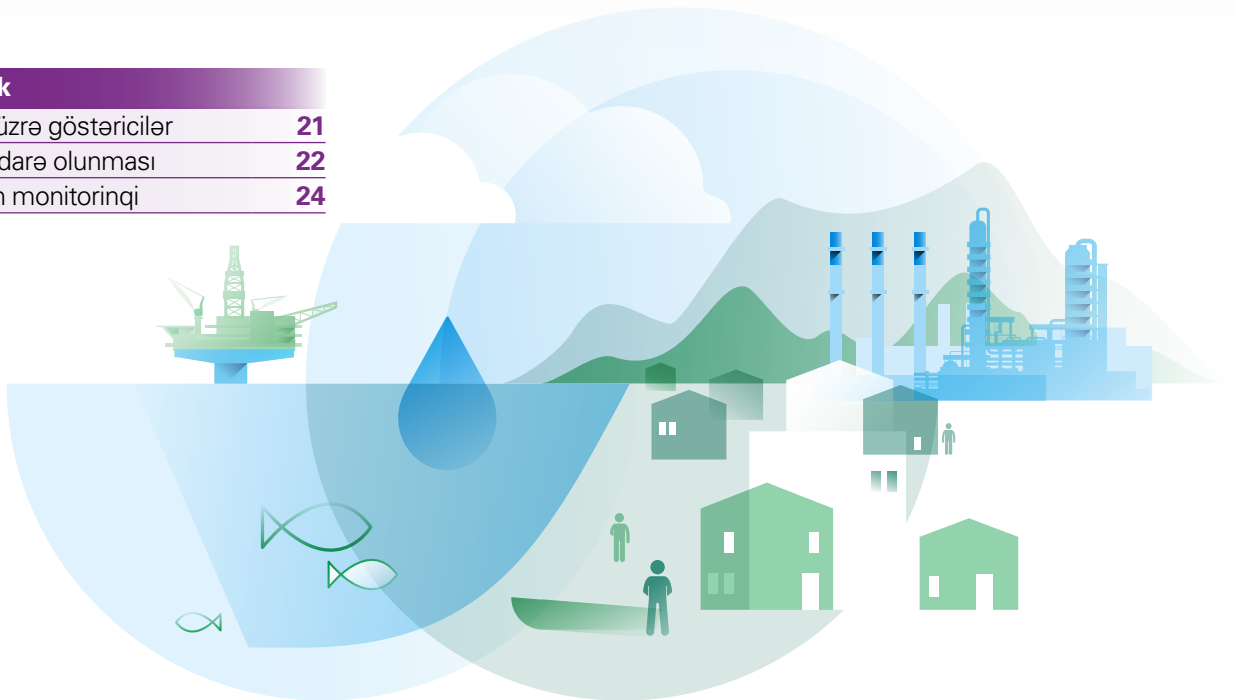

Ətraf mühit

Biz başa düşürük ki, ətraf mühitə təsirlərin idarə olunması neft və qazın məsuliyyətli şəkildə hasil olunması prosesinin mühüm tərkib hissəsidir.

Biz nə edirik

Ətraf Mühit üzrə göstəricilər	21
Tullantıların İdarə olunması	22
Ətraf mühitin monitorinqi	24

Ətraf mühit üzrə göstəricilər

BP harada iş görürsə, ətraf mühitə təsir göstərməmək, təsirləri minimuma endirmək və azaltmaq yönündə işləyir.

Azərbaycandakı ətraf mühitin idarə edilməsi sistemimizin ISO 14001 sertifikatı almaq üçün müstəqil auditi keçirildi. Şirkətxarici sertifikat verən yeni şirkət – ERM CVS 2017-ci ildə Çıraq-1, Mərkəzi Azəri və Şərqi Azəri dəniz platformalarında, Azərbaycan ixrac boru kəmərlərində, eləcə də sualtı əməliyyatlar və mobil səyyar qazma qurğuları ilə aparılan qazma işlərinin idarə edilməsi üzrə kənar ISO 14001 auditini keçirdi.

Atmosferə emissiyalar

Atmosferə emissiyalarımız yanacaqın daxili

yanma mühərriklərində yandırılması, qazın məşəldə yandırılması və havaya buraxılması nəticəsində əmələ gəlir. Həmçinin şəhər elektrik şəbəkəsindən alınan elektrik enerjisinin istifadəsi ilə bağlı dolayı emissiyalar yaranır. 2017-ci ildə havaya 3,33 milyon ton istixana qazı (İXQ) buraxmışıq ki, bu da 2016-cı ilin göstəricisi ilə müqayisədə 6% azdır. İXQ-nin yaranmasında ən çox Mərkəzi Azəri platformasının (24,47%), Dərinsulu Günəşli platformasının (18,64%) və Səngəçal terminalının AÇQ hissəsinin (20,43%) payı var.

Diqqətin qazın məşəldə yandırılmasının azaldılmasına yönəldilməsi ona gətirib çıxardı ki, 2016-cı ildə əməliyyat qurğularımızda 196 min ton qaz məşəldə yandırdığımız halda, 2017-ci ildə bu göstərici 153 min ton oldu. Qeydə alına bilən hallar Mərkəzi Azəri platformasının qazın nəqli və laya vurulması kompressorlarında, eləcə də bütün dəniz platformaları qaz kompressorları ilə əlaqədar səmt qazının məşəldə yandırılmasının azaldılması sayəsində olmuşdur.

BP iqlim dəyişikliyinə aktuallığını başa düşür və bu problemin həllində iştirak etmək niyyətindədir. BP Dünya Bankının "Sıfır Səviyyədə Müntəzəm Məşəldə Yandırma - 2030" təşəbbüsünü imzalayıb, İqlim və Təmiz Hava Koalisiyasının Neft-Qaz Metan

Tərəfdaşlığına və hazırda BP qrupunun baş icraçı direktoru Bob Dadlinin rəhbərlik etdiyi Neft-Qaz İqlim Təşəbbüsünə qoşulub. 2017-ci ildə BP Azərbaycanda İqlim Dəyişikliyi Gündəliyinə həsr edilmiş seminarlar keçirdi və 10 illik İXQ-nin real davamlı azalması və 5 illik qazın gündəlik məşəldə yandırılmasının azaldılması/ləğv edilməsi regional planlarını hazırladı. Biz 2017-ci ildə İXQ-nin real davamlı azaldılması üzrə 12,87 min ton göstəriciyə nail olduq.

Neft dağılmaları

2017-ci ildə ümumilikdə 4 neft dağılması halı baş verdi, dağılmış neftin həcmi bir bareldən artıq oldu ki, bu da əvvəlki ilin göstəricisi ilə müqayisədə təxminən üç dəfə azdır. Dağılmış neftin hamısı lokallaşdırıldı və tam toplandı.

Enerji istehlakı

	2015	2016	2017
Yanacaq qazı (min ton)	957	980.9	938.8
Dizel (min ton)	83.3	86.3	81.4
Elektrik idxalı (meqavat saat)	10,167	10,827	11,655

Seysmik çəkilişlərin Xəzər suitilərinə təsirinin monitorinqi

Azərbaycandakı son geoloji kəşfiyyat işlərimizin bəziləri ölkənin Abşeron Milli Parkının yaxınlığında olub. Bura flora və faunaya aid beynəlxalq səviyyədə mühafizə edilən təxminən 75 növün mövcud olduğu ərazidir. Bu növlərin arasında Xəzər suitiləri də var. İldə iki dəfə köç edən bu növün nəslə kəsilmək təhlükəsi vardır.

Biz öz işimizin bir hissəsi olaraq minlərlə fut dəniz tekinin geoloji strukturunun mənzərəsini yaratmaq üçün Xəzər dənizində seysmik çəkilişlər apardıq. Bu iş milli parkın üç kilometr içərisində həyata keçirildi.

Biz ən təhlükəsiz yolu razılaşdırmaq üçün alimlər və tənzimləyici orqanların nümayəndələri ilə görüşdük. Köç mövsümünün intensiv dövründə çəkiliş aparmadıq, seysmik işlərdən əvvəl və işlər gedən zaman ərazidəki mütəxəssislər

müşahidə apardılar. Mütəxəssislər suitilərlə bağlı məlumatları topladılar və onlara suitilər əraziyə daxil olduğu vaxt işi saxlamaq səlahiyyəti verildi. Hər bir seysmik çəkiliş başlamazdan əvvəl gəminizin heyəti də ərazidə müşahidə apardı. Suiti müşahidə olunduqda onlara çıxıb getməyə vaxt vermək üçün iş dayandırıldı. Səs dalğalarının intensivliyini tədricən artıran

“yumşaq start” texnologiyasından istifadə etdik ki, bununla suitilərə ərazidən uzaqlaşmaq üçün vaxt imkanı yaradıldı. Biz suiti köçlərinin daha yaxşı öyrənilməsi üçün öz yanaşmamızı hökumət rəsmiləri, akademiklər və alimlərlə bölüşmüşük. İlkin məlumatları həmçinin hər hansı geoloji kəşfiyyat qazmasının planlaşdırılmasında da nəzərə alacağıq.

Tullantıların idarə olunması

Biz əməliyyatlarımızda tullantıların əmələ gəlməsini aradan qaldırmaq, onları azaltmaq və təkrar istifadə etmək məqsədilə tullantıların idarə edilməsində bütün layihə dövrünü əhatə edən yanaşma qəbul etmişik.

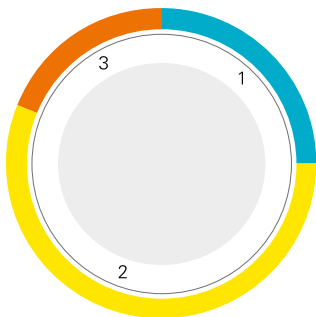
2017-ci ildə təhlükəsiz tullantıların 53%-nin yenidən istifadə və emal edilməsinə nail olduq; bu, bir il əvvəlki göstəricidən 2% çoxdur. Yenidən emal edilmiş tullantılara ənənəvi olaraq metallar, plastik məhsullar, kağız, karton və s. daxildir. Təhlükəli tullantıların da 41%-i təkrar istifadəyə və emala göndərildi. Bunların ən böyük hissəsi neft qarışmış su, sement və yağlar idi.

Qazma şlamları

2017-ci ildə Xəzər dənizində intensiv qazma əməliyyatlarımız davam etdi ki, bu da təxminən 100 min ton qazma şlamının (2016-cı il ildəki qədər) yaranmasına səbəb oldu. BP Azərbaycan şirkəti keçən illə müqayisə oluna biləcək miqdarda qazma şlamlarının yenidən laya vurulmasını davam etdirdi. Sərəncədəki təhlükəli tullantıların idarə edilməsi obyektinə daşınan şlamların həcmində də 2016-cı ilə müqayisədə 22% azalma oldu.

Dənizə atılmasına icazə verilən şlamların həcmi 20,409 ton oldu. Qeyd etmək lazımdır ki, qazma

2017-ci ildə qazma şlamlarının həcmi (ton)

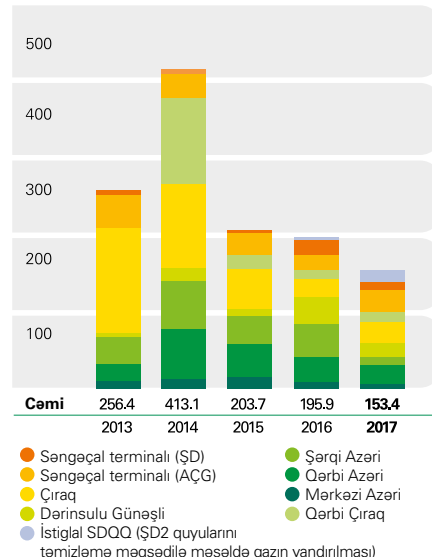

- 1. Laya vurulmuş 25,900
- 2. Daşınmış 46,168
- 3. Utilizasiya edilmiş 20,409

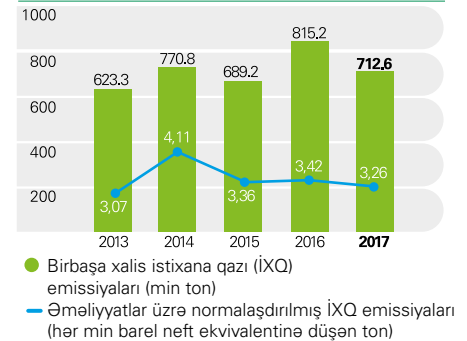

Müxtəlif növ tullantıları daşıyan konteynerlər təhlükəsiz və ətraf mühitə zərər verməyən şəkildə utilizasiya məqsədilə platformalarından quruya daşınır.

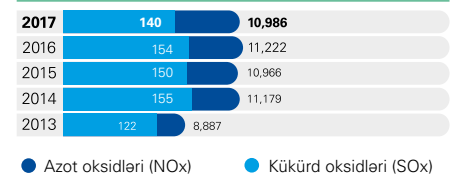
Hər obyekt üzrə ümumi qazın məşəldə yandırılması (min ton)

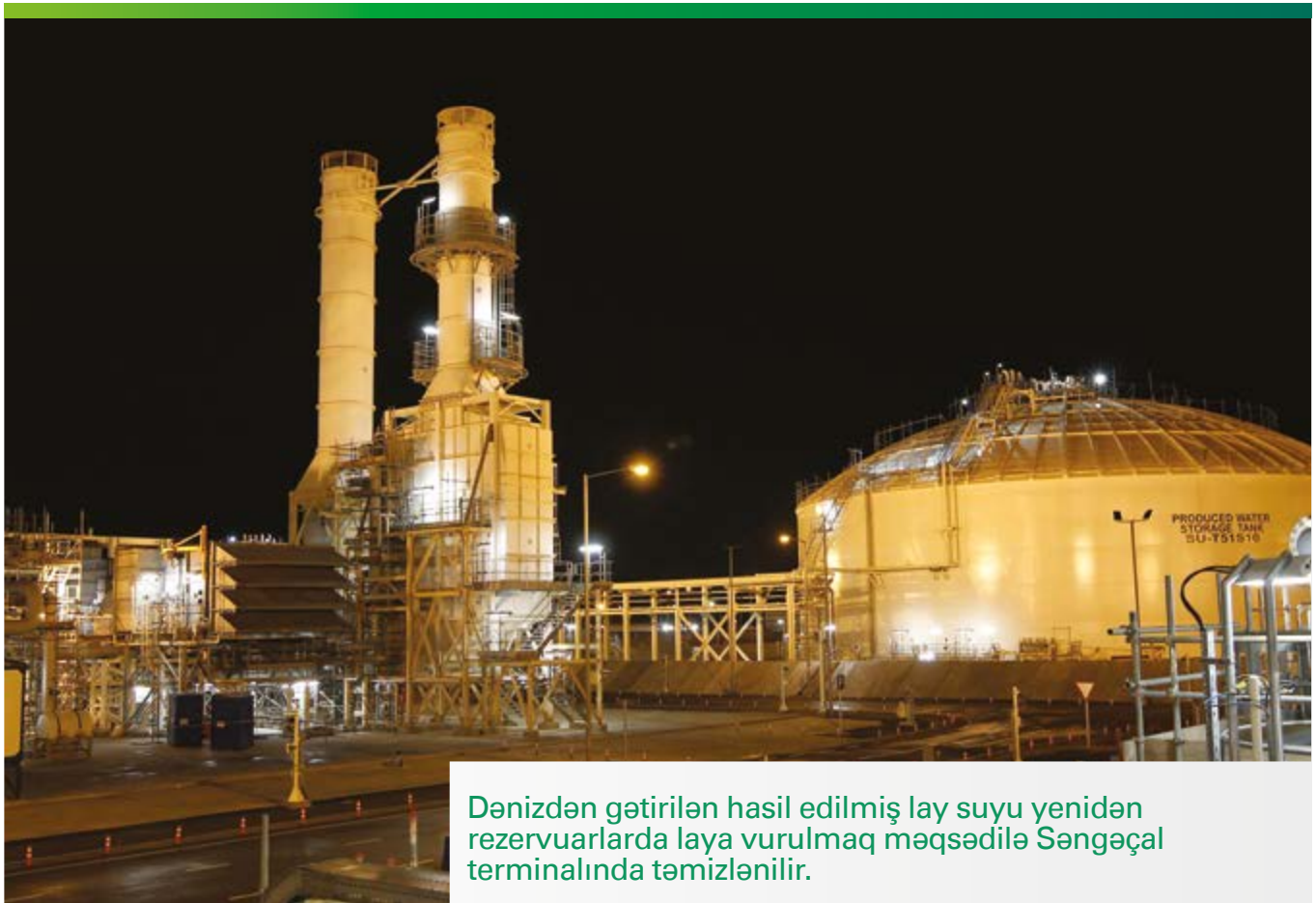
Xalis İXQ emissiyaları

Ümumi qeyri-istixana qazı emissiyaları (ton)

Dənizdən gətirilən hasil edilmiş lay suyu yenidən rezervuarlarda laya vurulmaq məqsədilə Səngəçal terminalında təmizlənir.

fəaliyyətləri ilə bağlı Çıraq platformasından tərkibində sintetik əsaslı qazma məhlulu (SiQM) olan qazma şlamlarının atılmasında üç dəfə azalma oldu. Qazma məhlullarının dağılması ilə bağlı üç kiçik hadisə də baş verdi və ümumilikdə 7,6 ton qazma məhlulu dağıldı.

Çirkab suları

Biz müntəzəm olaraq çirkab sularının təmizlənməsi qurğusunun göstəricilərinin və təmizlənmiş suyun keyfiyyətinin monitorinqini və analizini aparırıq. Təmir müdaxilələri və hərtərəfli analiz işləri sayəsində texniki tələblərə cavab verməyən məişət suyu atqılarının həcmi əhəmiyyətli dərəcədə (2016-cı ilə müqayisədə üç dəfə) azaldıq. Səngəçal terminalında çirkab sularının təmizlənməsi qurğusu il boyunca standartların tələblərinə uyğun fəaliyyət göstərdi. Həm dəniz, həm də

quru obyektlərimizdə ortaya çıxan texniki tələblərə uyğunsuzluqlar yoluna qoyularaq həll edildi. Əlavə təmizləyici qurğu quraşdırmağı planlaşdıraraq Şahdəniz platformasında müəyyən edilmiş normadan artıq bağırsağ çöpü bakteriyaları üzrə nəticələrin müşahidəsini davam etdirdik.

Hasil edilmiş lay suyu

Neft yataqları hər il tədricən təbii şəkildə tükəndiyi üçün neftlə birlikdə çıxan suyun da nisbəti artır. Azəri-Çıraq-Günəşli (AÇG) yatağından çıxan lay suyu həm dənizdə, həm də Səngəçal terminalında neftdən ayrılır. 2017-ci ilin noyabr ayında Qərbi Çıraq platforması AÇG yatağında Qərbi Azəri, Şərqi Azəri və Dərinsulu Günəşli platformaları ilə birlikdə platformada lay suyunun neftdən ayrılması üçün emal qurğusuna malik dördüncü obyekt oldu.

2017-ci ildə AÇG yatağından 8 milyon ton təmizlənmiş lay suyu çıxarıldı. AÇG yatağına aid neftdən ayrılmış lay suyu neft layında təzyiğin səviyyəsini saxlamaq üçün xüsusi quyular vasitəsilə yenidən laya vurulur. 2017-ci ildə lay suyunun kollektora vurulması əmsalı 2016-cı ildəki 94%-lik göstərici ilə müqayisədə artaraq 99% oldu.

2016-cı il ildən dənizə lay suyu atqısı altı dəfəyə yaxın azaldı ki, bu da əsasən atqı mənbələrinin aradan qaldırılması üçün xüsusi təşkil edilmiş texniki xidmət kampaniyası sayəsində oldu.

2017-ci ildə Şahdəniz yatağından çıxmış ümumilikdə 34,5 min ton kiçik həcmdə lay suyu Səngəçal terminalındakı saxlama nohurlarına göndərildi.

Cədvəl. Əməliyyatlar zamanı suya atılmış qazma şlamları

	2017, ton
Çıraq-1	450,2 (SiQM)
DərSG	0
MA	1264,4
QA	773,4
ŞA	0
“Dədə Qorqud” qazma qurğusu	Olmayıb (müqavilə başa çatıb)
Maersk	17921,3
Şahdəniz	0
Cəmi	20409,3

Əmələ gəlmiş tullantılar (ton)

Əmələ gəlmiş tullantı, ton	2015	2016	2017
Təhlükəli tullantılar (Lay və çirkab sular istisna olmaqla)	81,314	97,326	108,848
Təhlükəsiz tullantılar	13,535	18,650	19,254

Ətraf mühitin monitorinqi

BP Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə regionunda 1995-ci ildən bəri öz işlək obyektləri ətrafında ətraf mühitin monitorinqini həyata keçirir.

Monitorinq BP Azərbaycan şirkətinin müqavilə sahələrindəki fəaliyyətlərinin dəniz, sahil və quru ətraf mühitlərinə potensial təsirlərini müəyyənləşdirmək və başa düşmək üçün aparılır.

2017-ci ildə ətraf mühit üzrə 16 monitorinq tədqiqatı həyata keçirdik.

Dənizdə Çıraq, Qərbi Azəri, Dərinsulu Günəşli və Şahdəniz Alfa platformaları çevrəsində ətraf mühit üzrə monitorinq

Ətraf mühit mütəxəssisimiz keyfiyyəti yoxlamaq məqsədilə çeşmədən grunt suyunu toplayır.

tədqiqatı apardıq. 2017-ci ildə Şəfəq-Asiman, Şahdəniz və Azəri yatağının mərkəzi şərqə ərəzilərdə təklif edilən geoloji kəşfiyyat qazmasının yerlərində ətraf mühitin ilkin vəziyyəti ilə bağlı üç tədqiqat apardıq. Bu tədqiqatlar ərəzidə makrobentik və plakton aləminin paylanması və bolluğunun araşdırılmasını əhatə edirdi.

Quruda öz obyektlərimizin - Səngəçal terminalı, BTC boru kəməri və Qərb İxrac

Boru Kəməri, eləcə də Sərəncədəki təhlükəli tullantıların idarə edilməsi obyekt ətrafında 9 tədqiqat aparıldı. Bu monitorinq araşdırmaları atmosferdəki havanın keyfiyyətini, havadakı səsi, bütün obyektlərdə qunt sularının keyfiyyətini, Səngəçaldə səth suyunun keyfiyyətini, Sərəncə ətrafında torpağın sabitliyinin və bitki örtüyünün monitorinqini, eləcə də BTC boru kəməri dəhlizi boyunca bioloji bərpa göstəricilərini (bitki növlərinin müxtəlifliyi və bitki örtüyü) əhatə edirdi.

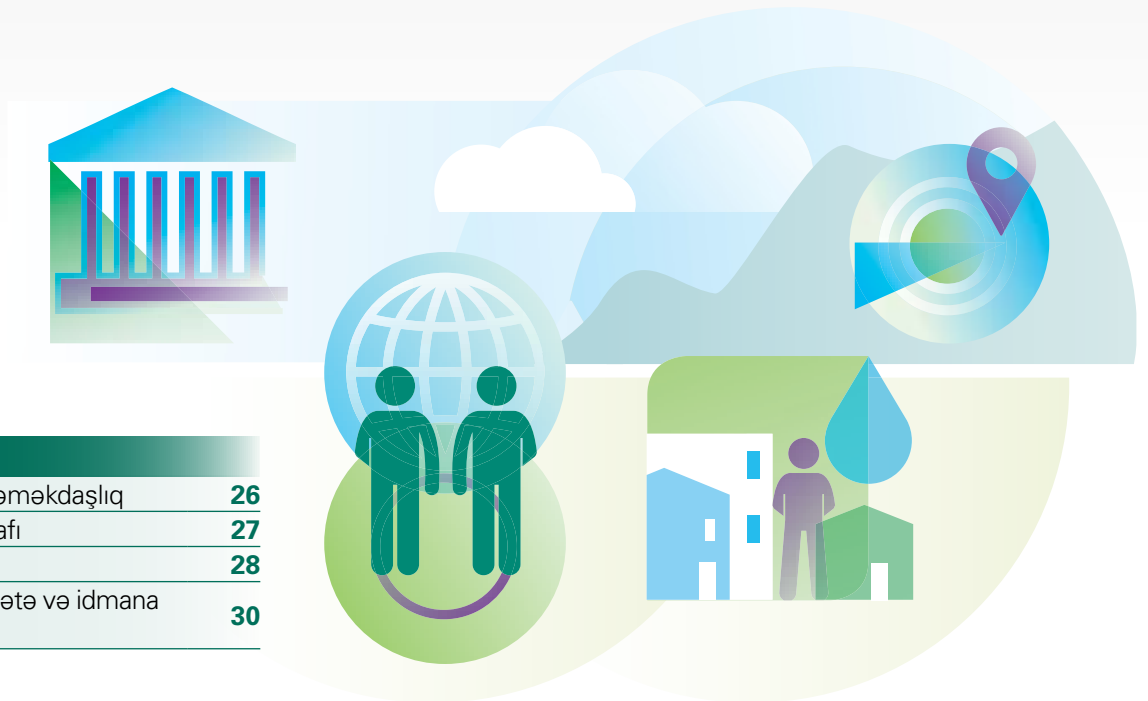

Mütəxəssislər Səngəçal terminalı ərəzində məlumat və yoxlama nümunələrini toplayır.

Cəmiyyət

Bizim istehsal etdiyimiz enerji, iqtisadi inkişafa və milyonlarla insanın həyat keyfiyyətini yaxşılaşdırmağa xidmət edir. Məqsədimiz fəaliyyət göstərdiyimiz icmalarda təsirimizin müsbət və davamlı olmasıdır.

Biz nə edirik

Maraqlı tərəflərlə əməkdaşlıq	26
Sahibkarlığın inkişafı	27
İcmalarla işimiz	28
Təhsilə, mədəniyyətə və idmana dəstək	30

Maraqlı tərəflərlə əməkdaşlıq

BP Azərbaycanda müxtəlif maraqlı tərəflərlə əməkdaşlıq edir və bizə məsuliyyətli qərarlar verməkdə kömək edən əlaqələr qurur.

Biz hasilatın pay bölgüsü, tranzit ərazisinə malik ölkənin hökuməti ilə sazişlərimiz və digər razılaşmalar çərçivəsində qarşılıqlı maraq doğuran məsələlərlə bağlı Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) ilə işimizi davam etdirdik.

BP qrupunun baş icraçı direktoru Robert Dadli Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev ilə il ərzində bir neçə dəfə görüşdü. Prezident Əliyev onu 2017-ci ilin yanvarında İsviçrənin Davos şəhərində keçirilən Dünya İqtisadi Forumunda qəbul etdi. Bob Dadli həmçinin sentyabr ayının 14-də Bakıda Azəri-Çıraq-Günəşli (AÇG) yatağının birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında

dəyişdirilmiş və yenidən işlənmiş sazişin imzalanma mərasimində iştirak etdi. Səfəri zamanı onu Prezident İlham Əliyev qəbul etdi və Azərbaycan neft sənayesinin inkişafındakı xidmətlərinə görə onu "Dostluq" ordeni ilə təltif etdi.

Azərbaycan hökuməti ilə əməkdaşlığın bir hissəsi olaraq BP-nin AGT regionu üzrə prezidenti cari əməliyyatlar və layihələr, o cümlədən Şahdəniz Mərhələ 2 və Cənub Qaz Dəhlizi barədə son məlumatları təqdim etmək üçün hökumət rəsmiləri ilə müntəzəm şəkildə görüşüb. Fevral ayında AGT regionu üzrə prezidenti (2017-ci ilə qədər) Qordon Birrell və onun rəhbərlik etdiyi qrupun üzvləri Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə keçirilmiş "Cənub Qaz Dəhlizi" Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin üçüncü toplantısında iştirak etdi. İyun ayında isə Qəri Counz Bakıda 24-cü Xəzər Neft-Qaz Sərgisində BP-nin pavilyonunda Prezident İlham Əliyevi qarşıladı. İyun ayında Qəri Counz və SOCAR-ın prezidenti Rövnaq Abdullayev ATA tikinti-quraşdırma sahəsində ilk Şahdəniz 2 platformasının dənizə yola salınma mərasimində iştirak etməyə gəlmiş Prezident İlham Əliyevi qarşıladı.

Oktyabr ayında BP-nin Rusiya və MDB ölkələri üzrə baş iqtisadçısı BP-nin "2016-cı il üzrə dünyada enerjinin statistik icmalı" və "Enerji perspektivlərinə baxış – 2035" hesabatını təqdim etmək üçün Bakıda səfərdə oldu. Bu hesabatlar aparıcı nazirlər, səfirlər və beynəlxalq təşkilatların, vətəndaş cəmiyyətinin üzvləri, jurnalistlər də daxil olmaqla müxtəlif dairələrə təqdim edildi.

İl ərzində bir çox ölkələrdən müxtəlif sahələri təmsil edən 413 nəfər - siyasətçi və jurnalistlər, tərəfdaşımız olan şirkətlərin qonaqları, eləcə də maliyyə, təhsil və digər təşkilatların nümayəndələri üçün Səngəçal terminalına 28 səfər təşkil etdik.

2017-ci il ərzində Azərbaycanda gördüyümüz işlərə kütləvi informasiya vasitələrinin böyük maraq göstərdiyinin şahidi olduq. İl boyu yerli və xarici jurnalistlər üçün brifinqlər və müsahibələr təşkil etdik. Aparıcı kütləvi informasiya vasitələrinin nümayəndələri BP-nin təşkil etdiyi bütün şirkətxarici tədbirlərə dəvət olundular. Biz həmçinin beynəlxalq media nümayəndələrinin sahələrimizə səfərlərini təşkil etdik. Media mənsublarının suallarına cavab vermək üçün 24 saat fəaliyyət göstərən xəttimiz açıq oldu.

Gəlirlərin şəffaflığı

Neft və qaz fəaliyyətlərindən hökumətlərin əldə etdikləri gəlirlərin axını ilə bağlı şəffaflığa dəstək veririk. 2017-ci ildə BP Azərbaycan Prezidentinin Fərmanı ilə yaradılmış Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Komissiyaya (HSSK) qoşuldu. HSSK Mədən Hasilatı üzrə Şəffaflıq Təşəbbüsü (MHŞT) kimi gəlirlərin şəffaflığı barədə eyni prinsiplərlə hesabat verir və hökumətin, mədən sənayesi şirkətlərinin və vətəndaş cəmiyyətinin təmsilçilərini özündə birləşdirir. BP 2016-cı il üzrə HSSK hesabatını 2017-ci ilin yayında komissiyaya təqdim etdi. BP submitted its 2016 EITC report to the commission in the summer of 2017.

Azəri-Çıraq-Dərinsulu Günəşli yatağının birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü sazişi 2049-cu ilin sonunadək uzadıldı.

Sahibkarlığın inkişafı

Biz Azərbaycanın biznes sektorunda lazımlı bacarıqların inkişafını dəstəkləyərək Xəzər regionu üçün davamlı yerli təchizat sisteminin yaradılmasına kömək edirik.

2017-ci ildə Azərbaycanda tərəfdaşlarımızla birlikdə 279 yerli şirkətlə işlədik ki, bunların 231-i kiçik və orta müəssisələr, fiziki şəxslərdir. 2017-ci ildə Azərbaycandakı birgə əməliyyatlarımıza və layihələrimizə ümumilikdə 5,4 milyard dollara yaxın vəsait xərclədik. Bunun bir hissəsi kimi Azərbaycan

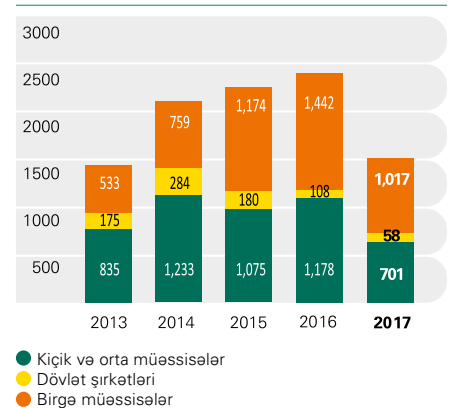
daxili yerli şirkətlərlə birbaşa xərclərimiz təxminən 1,8 milyard dollar oldu.

Sahibkarlığın inkişafı və təlim proqramı

2007-ci ildə başladığımız "Sahibkarlığın inkişafı və təlim proqramı"nı (SİTP) həyata keçirməkdə məqsədimiz güclü biznes potensialına malik yerli şirkətləri müəyyən etmək, onların beynəlxalq standartlara cavab verməsinə dəstək göstərmək, rəqabət qabiliyyətini artırmaqdır. Uzunmüddətli perspektivdə SİTP regionda sənayeyə məhsul və xidmətlər təchiz edə biləcək yerli şirkətlərin sayını artırmaq və bununla da yerli iqtisadiyyatın inkişafına töhfə vermək üçün nəzərdə tutulub. Bu proqram yerli şirkətlərə 2017-ci ildə BP ilə dəyəri 93 milyon dollardan artıq olan beynəlxalq müqavilələr bağlamağa kömək etdi.

2017-ci ildə bu proqramı 19 şirkət başa çatdırdı və bununla da proqramı başa çatdırmış şirkətlərin sayı 218-ə çatdı. 2017-ci ildə SİTP daha 51 şirkətin ilkin qiymətləndirilməsini apardı. Proqram başladığı gündən bu vaxtadək ümumilikdə 2000-dən artıq şirkət qiymətləndirilib.

BP-nin yerli şirkətlərə xərcləri 2013-2017 (\$ milyon)

Dünya səviyyəli layihələri həyata keçirmək məqsədilə təchizatçılarımızla yaxından çalışırıq.

İcmalarla işimiz

Əməliyyatlarımızın ətrafındakı icmalarla açıq dialoqa və icmadakı çətinlikləri aradan qaldırmaq üçün birgə işə əsaslanan qarşılıqlı faydalı əlaqələr qurmağa çalışırıq.

İcmalarla əlaqələrin saxlanması

BP müntəzəm şəkildə Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) və Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (CQBK) marşrutu boyunca yerləşən icmalara öz planları barədə məlumat verir və onları narahat edən məsələləri öyrənir. Bunun üçün biz, icma görüşlərindən və maarifləndirici vəsaitlərin paylanmasıdan tutmuş rəsmi yazışma və icma üzvləri tərəfindən qaldırılmış sual və ya şikayətlərə baxılmasına qədər bir çox formalardan istifadə edirik.

İctimaiyyətlə əlaqələrə məsul əməkdaşlarımız ictimaiyyətlə məsləhətləşmələr aparır və icmalarla əlaqədar şikayət və təkliflərə baxırlar.

2017-ci il ərzində təxminən 4 200 xarici maraqlı tərəflərin təmsilçisinin iştirakı ilə qruplarla və fərdi qaydada ümumilikdə 1117 məsləhətləşmə görüşü keçirdik.

Şikayətlərin idarə olunması

Biz inanırıq ki, açıq dialoq uzunmüddətli, güclü, qarşılıqlı fayda verən işgüzar münasibətlərin qurulmasına kömək edir və bütün tərəflərə narahatlıq doğuran hər hansı məsələni konstruktiv şəkildə həll etməyə ə imkan yaradır.

AGT boru kəmərləri boyunca yaşayan icmalardan və digər maraqlı tərəflərdən 132 müraciət aldıq. Aldığımız təkliflər də, əsasən, boru kəməri dəhlizində aparılmalı olan infrastruktur işləri üçün icazə ilə bağlı idi. 2017-ci ilin sonuna qədər bu müraciətlərin 117-nə cavab verildi, 15-nə isə 2018-ci ildə cavab veriləcək.

Boru kəmərləri marşrutu boyunca yerləşən icmalar üçün şikayətlərlə bağlı məsələlərin həlli mexanizmi 2007-ci ildən fəaliyyət göstərir və ciddi şikayətlərə bu mexanizm əsasında baxılır. 2017-ci il ərzində BTC/CQBK ilə bağlı 7 yazılı şikayət daxil oldu ki, ilin sonunadək bunların hamısına cavab verildi. İcmaları narahat edən bəzi kiçik məsələlər/ təkliflər icma üzvləri ilə müntəzəm görüşlər zamanı qeyri-rəsmi şəkildə həll edildi.

Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin Genişləndirilməsi (CQBKG) layihəsi üzrə işlərin irəliləyişi 2017-ci ildə davam etdi, işçi qüvvəsi səfərbər edilməyə başladı və tikinti dəhlizi boyunca bəzi sahələr bərpa edilərək

Boru kəməri boyunca yerləşən rayonlarda yerli icmalarla onların dolanışığı üçün vasitələrinin yaxşılaşdırılması məqsədilə yaxından çalışırıq.

torpaq sahiblərinə və istifadəçilərinə qaytarıldı.

CQBKG ictimaiyyəti narahat edən bütün məsələləri başa düşmək və narahatlıqlara cavab verməyə kömək etmək məqsədilə icmaların şikayətinə baxılması mexanizminin tətbiqini davam etdirdi. Biz icmalardan gələn şikayətləri yeddi gün ərzində qeydiyyatla almağa və onlara 30 gün müddətində baxmağa çalışırıq. 2017-ci ildə BP-ni və tikinti podraçılarımızı təmsil edən ictimaiyyətlə əlaqələrə məsul qrupumuz icmalardan gələn bütün şikayət və təklifləri qeydiyyatla almağa, qəbul etməyə və cavablandırmağa davam etdi. Bundan əlavə, il ərzində şikayətləri araşdırmaq və onlara cavab verməklə biz müəyyən edilmiş müvafiq proses üzrə layihəyə aid torpaq sahələrinin 30 nəfər həqiqi istifadəçisini (faktiki torpaq istifadəçilərini) müəyyənləşdirdik və onlara kompensasiya ödədik.

İl ərzində CQBKG layihəsi boru kəmərinin podraçısı "Saipem-Azfen" Birgə Müəssisəsi (SABM) tərəfindən əlaqələndirilməklə 424 kilometrlik boru kəməri marşrutu boyunca yerləşən icmalar ilə müntəzəm əlaqələrini davam etdirdi.

2017-ci ildə Kürdəmir, Yevlax, Ucar, Hacıqabul, Ağdaş, Goranboy, Samux, Şəmkir, Tovuz və Ağstafa rayonlarının ictimaiyyəti arasında icmaların məlumatlandırılmasına həsr olunmuş 27 görüş keçirildi. Yığıncaqların mövzularına icma təhlükəsizliyi, işəgötürmə prosesi və məşğulluq imkanları, eləcə də layihə barədə ümumi yeniliklər daxil idi.

CQBKG layihəsi məktəblilərin təhlükəsizliyi proqramının bir hissəsi olaraq 1450-dən artıq şagirdin və 100 müəllimin iştirakı ilə 33 məktəb təhlükəsizlik yığıncağı və rəsm müsabiqəsi keçirdi.

Torpaq sahələri üzərində hüquqların əldə edilməsi

2017-ci ildə CQBKG layihəsi üçün lazım olan torpaq sahələri üzərində hüquqların əldə edilməsi və bərpa edilmiş torpaq sahələrinin torpaq mülkiyyətçilərinə və istifadəçilərinə qaytarılması prosesi uğurla davam etdi.

Kompensasiyaların verilməsi prosesi və prinsipləri "Torpaqlar üzərində hüquqların əldə edilməsi və kompensasiyaların verilməsi" çərçivə sənədinə uyğundur. Sənədlə bu ünvanda onlayn tanış ola bilərsiniz: bp.com/xezer

İnkişaf təşəbbüsləri

"Erkən müdaxilə" xidmətlərinin yaradılması

2017-ci ilin sentyabr ayında boru kəməri marşrutu boyunca yerləşən 10 rayonda – Hacıqabul, Kürdəmir, Ağdaş, Ucar, Yevlax, Samux, Goranboy, Şəmkir, Tovuz və Ağstafa rayonlarında həyata keçirdiyimiz mövcud "Erkən müdaxilə" xidmətlərinin ikinci mərhələsini boru kəmərləri boyunca yerləşən daha dörd rayonda – Ağsu, Abşeron, Qobustan və Şirvan rayonlarında da həyata keçirməyə başladığımız Layihə müvafiq yardım göstərilə bilməsi üçün uşaqlarda əlillik və inkişafdən geri qalma hallarını mümkün qədər erkən dövrlərdə aşkar etmək istiqamətində xidmətlərin göstərilməsini nəzərdə tutur. Bu layihə çərçivəsində görülən işlər erkən müdaxilə mərkəzlərinin yaradılmasını, erkən müdaxilə mütəxəssislərinə təlimlərin keçirilməsini, valideynlərin öz uşaqlarının inkişafında fəal iştirak etməsinə şərait yaradılmasını və ictimaiyyətin erkən müdaxilənin əhəmiyyəti barədə maarifləndirilməsini əhatə edir. 2017-ci ildə 13 rayonda keçirilmiş 18 icma görüşündə 529 icma nümayəndəsi iştirak etdi. İştirakçılara həkimlər, tibb bacıları, müəllimlər, sosial sahədə işləyən şəxslər və valideynlər daxil idi.

İcmalar üçün ingilis dili

2017-ci ildə icmalar üçün ingilis dili layihəsinin ikinci mərhələsinə həyata keçirməyə başladıq. Layihənin ikinci mərhələsi çərçivəsində 11 icmadan 165 müəllim – Hacıqabul, Qaradağ, Kürdəmir, Ucar, Ağdaş, Yevlax rayonlarındakı 62 məktəbdən 90 nəfər yeni ingilis dili müəllimi və birinci mərhələ üzrə Goranboy, Samux, Şəmkir, Tovuz və Ağstafa rayonlarının 47 məktəbindən 75 müəllim öz dil və müəllimlik səriştələrini inkişaf etdirəcəklər. Layihənin məqsədi icma üzvlərinin məşğulluq imkanlarının artırılmasına kömək edəcək səriştə və bacarıqlar yaradılması səylərinə dəstək olmaqdır. Layihə "British Council" tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi ilə əməkdaşlıqda həyata keçirilir.

"Gələcəyini qur" layihəsi

2017-ci ildə "Gələcəyini qur" layihəsinin ikinci mərhələsinə başladıq. İkinci mərhələ ilk mərhələdə əhatə olunmuş Qaradağ rayonundan əlavə, daha dörd rayonu – Kürdəmir, Ucar, Ağdaş, Yevlax rayonlarını da əhatə edir. Bu layihədən birbaşa faydalananlar təsirə məruz qalmış icmalardan seçilmiş aztəminatlı ailələrdən olan gəclərdir. Layihənin məqsədi aztəminatlı ailələrdən olan, yüksək intellektual səviyyəyə və potensiala malik, eləcə də oxumağa böyük arzusu olan, lakin universitetə hazırlaşmaq üçün ödənişli repetitor tutmağa imkanı olmayan 11-ci sinif şagirdlərinin universitetə hazırlığına yardım etməkdir. 2017-ci ildə layihədə altısı əlil olmaqla 108 gənc iştirak etdi.

"Şirin qızıl"

2017-ci ilin dekabr ayında "Şirin qızıl" layihəsinin ikinci mərhələsinə başladıq. Layihənin məqsədi Azərbaycanda təsirə məruz qalan icmalarda gəlirlərin artırılmasıdır. Layihə çərçivəsində BTC və CQBK boru kəmərləri boyunca yerləşən altı rayonda – Yevlax, Samux, Goranboy, Şəmkir, Tovuz və Ağstafa rayonlarında əlavə 600 arıçı yetişdiriləcək. Layihə nəticəsində, həmçinin bal arıları üçün nektar mənbəyi olacaq 60000 ağacın ekilməsi də gözlənilir.

Kənd təsərrüfatı üzrə peşə təhsili

2017-ci ildə "Kənd təsərrüfatı üzrə peşə təhsili: yeni ixtisasların yaradılması" layihəsinin ikinci mərhələsinə başladıq. Bu layihənin məqsədi kənd təsərrüfatı peşə və ixtisasları üzrə ən müasir tədris materialları, dərs vəsaitləri və təlim metodologiyası hazırlamaqdır. Birinci mərhələdəki 12 moduldan əlavə (üçü bağlılıq, beşi bitkiçilik və dördü kənd təsərrüfatı texnikası/aqro-xidmətlər) layihənin ikinci mərhələsində tərəvəzçilik və meyvəçilik üzrə daha yeddi modul üçün dərsliklər, tədris materialları və təlim metodologiyası hazırlanacaq. Layihə Təhsil Nazirliyi ilə əməkdaşlıqda "British Council" tərəfindən həyata keçirilir.

"FİRAVAN" layihəsi

Üç rayonda – Samux, Yevlax və Ucar rayonlarında sosial-iqtisadi inkişafa töhfə vermək məqsədilə 2017-ci ildə "FİRAVAN" layihəsinə həyata keçirməyə başladıq. Layihənin məqsədi təlim keçmək və avadanlıqlarla yardım etmək vasitəsilə bu üç rayonda 100-dək kiçik və orta sahibkarın gəlirlərinin artırılmasıdır. İl ərzində 60 nəfər sahibkar üçün tərəvəzçilik və arı məhsullarına dair təlim keçirildi.

Biz uşaqlarda erkən yaşda əlillik və inkişafdan geri qalma hallarını müəyyən etmək məqsədi daşıyan erkən müdaxilə xidmətləri layihəsini dəstəkləyirik.

Əlilliyi olan insanlar üçün məşğulluq potensialının artırılması

Bu layihəni 2017-ci ildə həyata keçirməyə başladıq. "British Council" tərəfindən icra edilən bu layihə əlilliyi olan insanlara gəlir əldə etmək imkanı yaratmaq üçün səriştəli və ya natamam səriştəli işçi qüvvəsi kimi məşğulluq imkanları formalaşdırmağı nəzərdə tutur... Layihə Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi və Dövlət Məşğulluq Mərkəzləri ilə tərəfdaşlıqda həyata keçiriləcək.

İT-nin əsasları

İlkin olaraq Səngəçal və Ümid icmaları üçün nəzərdə tutulan İT-nin əsasları kursunun genişləndirilmiş ikinci mərhələsi 2017-ci ilin avqustunda başlandı. Layihə Qaradağ, Yevlax, Goranboy, Samux, Şəmkir, Tovuz və Ağstafa rayonlarında 200 nəfər icma üzvünə ilkin səviyyə üzrə İT işləri üçün təməl kompüter və karyera səriştələrinin aşılmasını təklif edir. Bundan əlavə, 2016-cı ildə layihənin birinci mərhələsinə uğurla başa vuran seçilmiş 19 nəfər "Cisco Certified Network Associates" (CCNA) imtahanında iştirak edib.

ADA Universitetində "Big Data" Elmi Tədqiqat və Tədris Mərkəzinin yaradılması

Layihə 2017-ci ildə yekunlaşdı. Layihənin məqsədi Azərbaycanda böyük məlumatların təhlili və verilənlər elmi üzrə proqramın başlanması idi. Bunun üçün verilənlərin təhlili üzrə kitabxana yaradıldı və resurslar, o cümlədən cihazlar, proqram təminatları və 30 displey terminalı quraşdırıldı. 2017-ci ilin dekabr ayında biz ADA Universitetində "Big Data" Elmi Tədqiqat və Təlim Mərkəzinə istifadəyə verdik. Bu mərkəz ictimai qurumlar və özəl sektorun

təmsilçiləri üçün açıq olacaq, onlara öz resurslarından istifadə imkanı yaradacaq.

Layihələri İdarəetmə Məktəbi

BP öz tərəfdaşları adından 2010-cu ilin noyabr ayında layihələrin idarə edilməsi təlimləri üzrə dünya miqyasında tanınmış "ESI International" şirkəti ilə Azərbaycanda Layihələri İdarəetmə Məktəbi (LİM) təsis etmək üçün saziş imzaladı. 2016-cı ilin yanvar ayından başlayaraq bu proqram "Twenty Eighty Strategy Execution" tərəfindən həyata keçirilir. Proqram yeddi moduldan ibarətdir və beynəlxalq miqyasda tanınan Corc Vaşinqton Universitetinin layihələri idarəetmə ixtisası üzrə magistr sertifikatı verir. Fəaliyyətə başlayandan bəri LİM kurslarında özəl və dövlət sektoruna aid 141 təşkilatdan 377 təmsilçi iştirak edib. Corc Vaşinqton Universitetinin dinləyicisi sertifikatını almış 357 məzundan 334 nəfəri magistr sertifikatı alıb. 2017-ci ildə proqram davamlı inkişaf mərhələsinə qədəm qoyub və yerli təlimatçılar tərəfindən aparılmağa başlanıb.

Sosial infrastruktur

Biz 2017-ci ildə layihələrin təsir dairəsinə düşən müxtəlif icmalarda sosial infrastruktur layihələrinə başladıq. Bu layihələr aşağıdakılardır:

- Ağstafa, Şəmkir və Tovuz rayonlarında beş uşaq bağçası binasının bərpası və əsaslı təmiri
- Yevlax, Ucar, Ağstafa, Şəmkir və Tovuz rayonlarında səkkiz uşaq bağçası üçün mebelin alınması və quraşdırılması

Təhsilin, mədəniyyətin və idmanın dəstəklənməsi

İcma inkişafı
təşəbbüslərimizdən əlavə,
təhsil və sərişlərin
yaradılması, mədəniyyət
və idmana yönəldilmiş
proqramları dəstəkləyirik.

Təhsil təşəbbüsləri

Geniş çeşidli müxtəlif təhsil təşəbbüslərində iştirakımızda məqsəd Azərbaycanda neft-qaz sənayesinə dəstək verə biləcək yerli potensialın yaradılmasıdır.

ADA Universitetinin Bakı Yay Enerji Məktəbi

BP ADA Universitetinin Xəzər Enerji və Ətraf Mühit Mərkəzinin 11-ci Bakı Yay Enerji Məktəbinə sponsorluq etdi.

Enerji mütəxəssisləri üçün hər il keçirilən və SOCAR, BP və EksonMobil şirkətləri ilə birgə təşkil edilən iki həftəlik bu sertifikat proqramı dünyada və Xəzər regionunda enerji və ətraf mühit məsələlərini daha dərindən təhlil etmək üçün 2017-ci ildə 16 ölkədən 47 iştirakçını bir araya gətirdi.

"Big Data" günü

3-cü Beynəlxalq "Big Data" Günü Bakı 2017 (BDGB2017) forumu "Böyük həcmli

BP-nin AGT üzrə regional prezidenti Qəri Counz BP və tərəfdaşları tərəfindən ADA universitetində təsis edilən "Big Data" Elmi Tədqiqat və Təlim Mərkəzinə baş çəkir.

verilənlərin biznes dəyərinə çevrilməsi" devisi altında 2017-ci il mayın 30-da ADA Universitetində BP-nin təsis etdiyi "Big Data" Elmi Tədqiqat və Təlim Mərkəzində Verilənlərin Analitikası və Veb Texnologiyaları Mərkəzi (CeDAWI) ilə əməkdaşlıqda keçirilib.

BDGB2017 beynəlxalq forumu yerli və beynəlxalq verilənlər və "Big Data" şirkətləri ilə əməkdaşlıqda və Azərbaycandakı IEEE Kompüter və Kommunikasiya Cəmiyyətinin dəstəyi ilə keçirilib. Tədbirin əsas məqsədi cəmiyyətdə böyük həcmli verilənlərin gətirdiyi yeni imkanlar və çətinliklər barəsindəki fikirləri artırmaq, verilənlər analitikası üzrə hazırkı

texnologiyaları haqqında təcrübələri paylaşmaq, gəncləri bu sahədə karyera qurmağa dəvət etmək və verilənlər elmi sahəsində böyük araşdırmalar aparmaqdır.

"İnnovasiya vasitəsilə təhsil" konfransı

ABŞ Təhsilli Azərbaycan Məzunları İctimai Birliyi tərəfindən təşkil edilmiş "Təhsil həftəsi konfransı" 2017-ci ilin iyun ayında Bakıda keçirildi. Konfrans Azərbaycan təhsil sisteminin təkmilləşdirilməsi yollarını müzakirə etmək üçün Azərbaycandakı təhsil üzrə maraqlı tərəflər ilə Corc Vaşinqton Universitetinin (CV) tələbə və doktorantlarını bir araya gətirdi. CV təmsilçiləri Azərbaycanda olarkən ölkədəki təhsilin hazırkı vəziyyətini müzakirə etmək üçün Bakının özəl və dövlət təhsil müəssisələrində oldu, Təhsil Nazirliyinin, Bakı Şəhər Təhsil İdarəsinin rəsmiləri və məktəblərdə çalışan təhsil işçiləri ilə görüşdülər.

"Azərbaycanda etik normalar və qaydalara uyğunluq" konfransı

Azərbaycanda Amerika Ticarət Palatasının ("AmCham") təşkil etdiyi "Azərbaycanda etik normalar və qaydalara uyğunluq" mövzusunda 1-ci konfrans dekabrın 6-da Bakıda keçirildi.

Konfransın məqsədi Azərbaycanda tətbiq edilən biznes təcrübələrinin müvafiq qanun, qayda və etik biznes davranışı prinsiplərinə uyğunluğunun təmin edilməsi, eləcə də ölkənin biznes ictimaiyyəti daxilində düzgünlük mədəniyyətinin inkişafı idi.

Konfransda – "Təşkilatlarda effektiv

Biz boru kəmərləri boyunca yaşayan icmalarda təhsil təşəbbüslərini dəstəkləyirik.

əmələmə funksiyasının qurulması və tətbiqi", digəri isə "Təşkilatlarda korrupsiyaya qarşı auditin aparılması üzrə məsləhət və tövsiyələr" mövzusunda iki panel müzakirəsi təşkil edildi

Azərbaycan Biznes Keys Müsabiqəsi

BP universitet tələbələri üçün Azərbaycan Biznes Keys Müsabiqəsini dəstəkləyir. Müsabiqədə komandalar maliyyə və marketingdən tutmuş mühasibat və menecmentə qədər sahələri əhatə edən biznes fənləri üzrə biliklərindən istifadə edərək real həyatdan götürülmüş biznes məsələlərini həll etməyə çalışırlar. Onlar öz həll yollarını Azərbaycandakı iri biznes təmsilçilərindən ibarət münisflər heyətinə təqdim edirlər.

Müsabiqədə iştirak etmək üçün Azərbaycandan 55 komanda müraciət etmişdi, onlardan dördü finala çıxdı. Müsabiqəyə hazırlaşmaq üçün tələbələr biznes keys təhlili və strategiya hazırlamaq barədə beş həftəlik məşq və praktiki təlimlərdən keçdilər. BP-nin sponsorluq töhfəsi 5 300 dollar oldu və əməkdaşlarımız müsabiqəyə təlimçi, məşqçi və münisf kimi öz töhfələrini verdilər.

İdman təşəbbüsləri

Milli Olimpiya və Paralimpiya Komitələri ilə rəsmi tərəfdaş kimi işləməyi davam etdirdik. Buraya Azərbaycan Milli Olimpiya və Paralimpiya komandalarına və bizim səfirlərimiz kimi seçilmiş atletlər qrupuna sponsorluq daxildir.

BP 12 – 22 mayda keçirilmiş Bakı IV İslam Həmrəyliyi Oyunlarının rəsmi tərəfdaşı olmaqdan qürur duydu.

Bu tərəfdaşlıq BP-nin Azərbaycanda idmanın inkişafına dəstək verməklə bağlı öhdəliyinin bir hissəsi idi və şirkətin Azərbaycan Milli Olimpiya və Paralimpiya komitələri ilə uzunmüddətli uğurlu tərəfdaşlığını tamamlıyır.

Tərəfdaşlıq çərçivəsində BP həmçinin Bakı 2017 Könüllülük Proqramının həyata keçirilməsinə də dəstək verdi. 6000 gənc liderlik, təqdimat, ünsiyyət və ictimaiyyət qarşısında çıxış bacarıqlarını təkmilləşdirməyə yardım edən geniş təlim proqramından faydalanmaq imkanı qazandı.

BP həmçinin "Qələbə günləri" layihəsinə, Azərbaycan Olimpiya komandalarının təbrik və təbliğ edilməsinə də dəstək verdi.

Biz BP-nin səfirləri kimi seçilmiş atletlər qrupunu dəstəkləməkdən qürur duyuruq.

BP-nin sponsorluq etdiyi hər il keçirilən və dünyada və Xəzər regionunda enerji və ətraf mühit məsələlərini daha dərinə təhlil edən Bakı Yay Enerji Məktəbinin iştirakçıları.

Beşillik icra göstəriciləri¹

31 dekabr 2017-ci il tarixində qurtaran il üçün					
İstismar	2013	2014	2015	2016	2017
Hasil edilmiş karbohidrogenlərin ümumi həcmi (gündə barel neft ekvivalenti) ²	909	900	903	908	858
Maliyyə^{3, a}					
Əməliyyat məsrəfləri - sərf olunmuş ümumi məbləğ (milyon dollar)	1,542	1,872	1,445	1,117	1,069
Əsaslı məsrəflər - sərf olunmuş ümumi məbləğ (milyon dollar)	4,862	7,186	7,430	6,180	4,873
Əməyin təhlükəsizliyi					
Ölüm halları - əməkdaşlar	0	0	0	0	0
Ölüm halları - podratçılar	0	0	0	0	0
İş gününün itirilməsi hadisələri - işçi qüvvəsi	5	0	2	3	2
İş gününün itirilməsi hadisələrin tezliyi - işçi qüvvəsi	0,03	0	0,01	0,01	0,01
Qeydiyyatda alınan xəsarətlər - işçi qüvvəsi	40	14	17	22	19
Qeydiyyatda alınan xəsarətlərin tezliyi - işçi qüvvəsi	0,27	0,09	0,08	0,07	0,09
İşlənmiş saatlar - əməkdaşlar (milyon saat) ⁴	13,47	13,41	8,5	9,2	7,3
İşlənmiş saatlar - podratçılar (milyon saat) ⁵	16,5	18,8	35,2	50,2	36,44
Ətraf mühit					
Birbaşa karbon dioksid (CO2) ümumi ⁶ (min ton)	3 021,80	3 846,50	3 275,21	3,394.17	3,224.15
Dolayısı ilə karbon dioksid (CO2) ⁷ ümumi (min ton)	0,6	0,7	1,2	1,6	2.1
Birbaşa metan (CH4), ümumi (min ton)	6,8	11,6	5,9	5,9	4.3
Birbaşa istixana qazı emissiyaları, ⁸ ümumi (min ton CO2 ekvivalenti)	3,164	4,067	3,400	3,543	3,331
Məşəldə yandırılma (keşfiyyət və hasilat), ümumi (ton)	256,423	413,120	203,651	195,893	153,425
Kükürd dioksid (SOx), ümumi (ton)	122	155	150	154	140
Azot oksidləri (NOx), ümumi (ton)	8,887	11,179	10,966	11,222	10,986
Qeyri-metan karbohidrogenlər, ümumi (ton)	1,505	3,406	2,438	767	882
Neft dağılmalarının sayı ⁹	11	6	6	11	4
Dağılmış neftin həcmi (litr)	15,232	14,311	4,463	67,372	4,116
Yığılmamış neftin həcmi (litr)	643	40	835	15	0
Suya əməliyyat atdıqları - tərkibində sintetik əsaslı qazma məhlulu olan qazma şlamları	182	881	2,753	1,322	450
Əməkdaşlar¹⁰					
BP Azərbaycanda daimi işçilərin sayı ¹¹	3,255	3,393	3,150	3,243	3,135
BP Azərbaycanda daimi ixtisaslı işçilərin sayı ¹¹	3,216	3,381	3,130	3,211	3,108
Yerli əməkdaşlar ¹¹¹	2,722	2,907	2,735	2,785	2,686
Yerli əməkdaşlar (%)	85%	86%	87%	87%	86%
Əcnəbi əməkdaşlar	494	474	415	426	422
Azərbaycan vətəndaşları olan yüksək vəzifəli menecerlər	197	230	275	314	343
Sosial xərclər					
BP və tərəfdaşları üçün cəmi, ümumi (milyon dollar) ¹²	2,7	5,9	4,5	1,5	5.7

¹ Əgər başqa cür göstərlməyib, icra göstəriciləri yalnız Azərbaycanda BP-yə aiddir.

² Buraya Azəri-Çıraq-Dərinisulu Güneşli nefti, Şahdəniz qaz və kondensatı, həmçinin Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinə çatdırılan səmt qazı daxildir.

³ BP AGT və onun tərəfdaşları.

⁴ Əməkdaşlar tərəfindən işlənmiş saatlar BP ilə iş müqaviləsi olan şəxslərin işlədiyi saatlar kimi təyin olunur. Bu tərif BP qrupunun tərifinə uyğundur.

⁵ Podratçılar tərəfindən işlənmiş saatlar bizim nəzarət sferamızda podratçıların işlədiyi saatlar kimi təyin olunur. Bu tərif BP qrupunun tərifinə uyğundur.

⁶ Ümumi rəqəmlər hasilatın pay bölgüsü sazişlərində (HPBS) iştirak edən bütün tərəfdaşların paylarının məcmusunu əks etdirir. Xalis rəqəmlər HPBS-də BP-nin iştirak payını göstərir.

⁷ Dolayısı ilə emissiyalar kənar mənbələrdən buxar, elektrik və istiliyin əməliyyatlar tərəfindən idxalı nəticəsində meydana gəlir.

⁸ Birbaşa emissiyalar əməliyyatlardan hasil olan fiziki emissiyalardır.

⁹ Neft dağılmaları bir barelə (42 ABŞ qallonuna bərabər 159 litr) bərabər və ya daha böyük həcmdə hər hansı maye karbohidrogenin ikinci dərəcəli mühafizə qatına yaxud açıq ətraf mühitə sızması kimi təyin edilir.

¹⁰ 2016-cı ildən etibarən bu rəqəmə həm daimi, həm də müddətli işçilərin sayı daxildir.

¹¹ Burada BP Azərbaycan şirkətinin xaricdə ezamiyyətə olan Azərbaycan vətəndaşı işçisi də daxildir.

¹² Bu, BP-nin əməliyyatçısı olduğu layihələr çərçivəsində faktiki olaraq ödənilmiş rəqəmdir.

^a 2014-2016-cı illər üzrə rəqəmlər ilin sonuna olan nəticələri əks etdirmək məqsədilə yeniləşdirilib.

Minnatdarlıqlar

Dizayn "Folga Plus MMC"
Çap "ZAMA" nəşriyyat evi

Foto-şəkillər Ələkbər Ağasiyev,
Şahin Abasəliyev,
Styuart Konvey,
Styuart Holms,
Ramin Əzizli,
Çingiz Səmədzadə

Kağız

Bu hesabat yenidən emal olunmuş kağız üzərində çap olunub.
Bu kağıza müstəqil yoxlama tərəfindən Meşə işləri üzrə İdarəçilər
Şurasının (FSC) qaydalarına uyğun şəhadətnamə verilib.

Əlavə məlumat

Daha çox məlumatı onlayn əldə edin

Bizim ikidilli

bp.com/xezer veb-saytımız

Xəzər regionunda müxtəlif enerji layihələrimiz barədə əsas məlumat mənbəyidir.

Ən son xəbərlər, layihələrin təfərrüatları, ətraf mühit və sosial sahəyə təsirin qiymətləndirilməsi, layihələri tənzimləyən hüquqi sənədlər, Azərbaycanda BP-nin davamlı inkişaf haqqında əvvəlki hesabatları və digər sənədləri nəzərdən keçirin.

Sizin rəyiniz bizim üçün əhəmiyyətlidir

Qeyd və təkliflərinizi onlayn göndərə bilərsiniz:

bp.com/xezer/elaqe

Həmçinin +994(0)125993000

nömrəli telefonla zəng vura və ya bizə yaza bilərsiniz:

Şəffaflıq və ictimaiyyətə hesabatların verilməsi

BP AGT regionu,

BP Xəzər Mərkəzi,

14-cü mərtəbə,

Neftçilər prospekti, 153,

Bakı, AZ1010, Azərbaycan.

İş üçün müraciət edin

Vebsaytımızın Karyera bölməsinə baş çəkin:

bp.com/xezer/karyera

Orada texniklərin işə götürülməsi proqramı, məzun və təcrübəçilərin işə götürülməsi proqramı və Azərbaycanda BP-nin təcrübəli peşəkarlar üçün iş elanları haqqında məlumat ala bilərsiniz.

Problemlə məşələləri qaldırın və məsləhət istəyin

Məxfi "OpenTalk" xidməti günün 24 saati, həftənin yeddi günü işləyir. Sizi narahat edən məsələ barədə istədiyiniz dildə, telefon, faks, məktub vasitəsilə məlumat verə və ya şikayətinizi onlayn göndərə bilərsiniz.

Onlayn forma:

opentalkweb.com

Azərbaycan: +994(0)12 5993888

Beynəlxalq xətt: +17045402242

Faks: +17045560732

Məktub: BP OpenTalk, 13950 Ballantyne Corporate Place, PMB3767, Charlotte, NC28277, USA. NC 28277, USA.

Şikayət, sizi narahat edən məsələ və sorğularınızı göndərin

Öz şikayətlərinizi, sizi narahat edən məsələləri və ya digər məlumatlarla bağlı sorğularınızı, zəhmət olmasa, icmalarla əlaqə üzrə məsul şəxslərə çatdırın:

Qaradağ, Abşeron, Hacıqabul, Ağsu, Kürdəmir, Ucar

+994(0)55 2250251/2250245

Ağdaş, Yevlax, Goranboy, Samux

+994(0)55 2250257/2250254

Şəmkir, Tovuz, Ağstafa

+994(0)55 2505831/2250260

İctimai informasiya mərkəzlərinin nömrələri:

Kürdəmir +994(0)202550594

Yevlax +994(0)223365884

Şəmkir +994(0)223054658

Təhlükəsizliklə əlaqədar bütün şikayət və narahatlıqlarla bağlı lütfən 114 nömrəsinə zəng edin.

İcma proqramı qrantı üçün müraciət edin

İcma proqramı qrantları ilə bağlı veb-saytımızda daha geniş məlumat alın:

www.bp.com/xezer

Bizimlə aşağıdakı ünvanla da əlaqə saxlaya bilərsiniz:

cdi@bp.com